

Unge på kant med loven

Sanktioner og foranstaltninger over for unge mellem 15 og 17 år

AALBORG UNIVERSITET

Kandidatspeciale

Af Laura Bonderup Larsen (20203897) og Mie Clausen (20203642)

Vejleder: Birgit Feldtmann

Abstract

According to international conventions, there must be a minimum age for criminal responsibility. In Denmark, the minimum age is set at 15 years. This means that a young person over the age of 15 can be punished for violating the Danish Criminal Code.

The purpose of this thesis is to examine these types of sanctions that apply particularly to young offenders between the ages of 15 and 17. The criminal justice system offers a wide range of sanctions. The young person may be subject to the same types of punishment as adults over the age of 18. However, the Criminal Code contains a number of special provisions that apply to young offenders, including reference to the Youth Crime Board. The reference is a part of the criminal sanction, whereas the measure from the Youth Crime Board is based on social law. Also, the Administration of Justice Act contains provisions, which secures young offenders a better legal position than adults.

This thesis is written based on the legal dogmatic method. First of all, this method is applied in order to describe applicable law. There are certain modified provisions in the Criminal Code and the Administration of Justice Act regarding young offenders. This includes, that young people cannot be sentenced to life imprisonment, and that there are separate rules regarding pre-trial detention, which only apply to young offenders. Besides this, the Criminal Code provides the possibility of imposing a youth sanction on the young offender. This means that the young offender must submit to a social pedagogical treatment that can last for up to 2 years. There is also the possibility of entering into a youth contract with the young offender. According to the Administration of Justice Act, it is possible to drop the charges against an accused person, if specific conditions are met. The youth contract can be set as a condition for this. Lastly, the Criminal Code gives the court an opportunity to decide that the young offender must have his or her case referred to the Youth Crime Board. At the Youth Crime Board, the young offender can be subjected to other measures.

Second of all, the legal dogmatic method is applied in order to analyze applicable law. This thesis analyzes relevant legal practice in order to illustrate what the court finds important in connection to the choice of sanction. In that context, it has also been examined, on what grounds the court bases its decision to impose either a conditional or an unconditional prison sentence. Furthermore, this thesis analyzes relevant practice from the Youth Crime Board in order to illustrate what the Youth Crime Board finds essential in connection with the choice of a measure.

Also, this thesis applies a legal policy approach. The purpose of this method is to analyze the issues in a specific area of the law as well as to examine the need for a revised legal framework. In this thesis, this method has been used to examine the legal position of the young offender, when he or she is referred to the Youth Crime Board. It can be discussed, whether the same legal guarantees should also apply, when the young offender has his or her case heard by the Youth Crime Board. Since the establishment of the Youth Crime Board, there has been a lot of criticism in relation to this system. The criticism includes that young offenders describe it as a double jeopardy. It also includes that the system has many features from criminal law.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1. Indledende	5
1.1. Indledning	5
1.2. Problemformulering	6
1.3. Afgrænsning	6
1.4. Metode	7
Kapitel 2. Internationale forpligtelser	9
2.1. EMRK	10
2.2. Børnekonventionen	10
Kapitel 3. Den unge i det strafferetlige system	11
3.1. Den kriminelle lavalder	12
3.2. Livstid	12
3.3. Varetægtsfængsling	13
3.4. Ungdomssanktion	14
3.5. Ungdomskontrakt	16
Kapitel 4. Den unge i Ungdomskriminalitetsnævnet	17
4.1. Introduktion til Ungdomskriminalitetsnævnet	17
4.2. Henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet	18
4.3. Foranstaltninger	20
4.3.1. Straksreaktion efter § 12	20
4.3.2. Forbedringsforløb efter § 13	23
4.3.3. Anbringelse efter § 14	26
4.3.4. Ingen foranstaltninger efter § 36 a	30
Kapitel 5. Retspraksis	31
5.1. Straffelovens § 57	31
5.1.1. Personfarlig kriminalitet	31
5.1.2. Anden alvorlig kriminalitet	35
5.2. Straffelovens § 74 b	36
5.2.1. Personfarlig kriminalitet	37
5.2.2. Anden alvorlig kriminalitet	38

5.3. Straffelovens § 74 a.....	39
5.4. Betinget eller ubetinget fængselsstraf?	44
5.5. Sammenfattende.....	48
Kapitel 6. Afgørelser fra Ungdomskriminalitetsnævnet	49
6.1. Straksreaktion, jf. § 12	49
6.2. Forbedringsforløb, jf. § 13	51
6.3. Anbringelse, jf. § 14.....	53
6.4. Ingen foranstaltninger, jf. § 36 a	55
6.5. Sammenfattende.....	57
Kapitel 7. Den unges retsstilling	58
7.1. Retsgarantier	58
7.1.1. Gratis advokatbistand.....	59
7.1.2. Klagemulighed	60
7.1.3. Opsummerende om klagemulighed og gratis advokatbistand	61
7.2. Dobbeltstraf.....	62
7.3. Unge med diagnoser.....	64
Kapitel 8. Konklusion	67
Kapitel 9. Litteraturliste	71
9.1. Lovgivning	71
9.2. Lovforarbejder	71
9.3. Praksis	71
9.4. Litteratur.....	72
9.5. Øvrige kilder	73
9.6. Bilag.....	75

Kapitel 1. Indledende

1.1. Indledning

Kriminaliteten blandt unge har ud fra et overordnet perspektiv været faldende de seneste mange år. Af en rapport fra 2022 fremgår det, at der generelt er sket et markant fald i antallet af sigtelser mod unge fra 2006 til 2021.¹ Af en anden rapport fra 2024 fremgår dog en mindre stigning fra 2022 til 2023.²

Ungdomskriminalitet er den lovmæssige betegnelse for strafbare handlinger begået af unge mellem 15 og 17 år. Dette begrundes med, at den kriminelle lavalder i Danmark er 15 år, og at en person betragtes som en voksen ved det fyldte 18. år.³ Der er dog forskellige opfattelser af hvilken nærmere aldersgruppe, begrebet præcist omfatter. Nogle mener, at begrebet omfatter unge mellem 15 og 17 år, men at det ikke har en fast definition og undertiden ligeledes kan henvise til den kriminalitet, som begås af personer mellem 18 og 20 år.⁴ Andre mener, at begrebet omfatter alle børn og unge under 18 år, men at der herunder sondres mellem kriminalitet begået af børn under 15 år og unge fra 15 til 17 år.⁵

Selvom ungdomskriminaliteten i en årrække har været faldende, har det gennem tiden været og er fortsat et aktuelt emne på den politiske dagsorden. For hvordan skal unge sanktioneres, når de overtræder straffeloven? Og hvordan balanceres straf over for sociale indsatser?

I henhold til internationale konventioner betragtes en person under 18 år som et barn. Ifølge straffelovens § 15 kan en person over 15 år ifalde et strafferetligt ansvar i Danmark. Denne aldersgrænse begrundes ud fra en tankegang om, at unge over 15 år har en vis modenhed og forståelse for konsekvenserne af deres handlinger.⁶ Men hvordan forholder man sig til denne aldersgruppe, som hverken betragtes som børn eller voksne, når der skal fastsættes en sanktion?

¹ Justitsministeriet, "Ny rapport viser fald i ungdomskriminaliteten", 2022 – vi bemærker, at statistikken vedrører 10-17 årige, men vi anvender den til et generelt overblik for de 15-17 årige

² Justitsministeriet, "Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2014-2023", 2024, side 2

³ Børneadvokaten, "Hvad er ungdomskriminalitet?"

⁴ Danmarks Nationalleksikon, "ungdomskriminalitet", 2015

⁵ Faktalink, "Ungdomskriminalitet", 2018

⁶ Legal Desk, "Den kriminelle lavalder", 2022

1.2. Problemformulering

I nærværende speciale undersøges det, hvordan unge mellem 15 og 17 år sanktioneres ved overtrædelse af straffeloven. Det belyses hvilke særlige sanktionsformer, den unge kan idømmes i det strafferetlige system, og hvilke foranstaltninger, den unge kan pålægges i Ungdomskriminalitetsnævnet efter henvisning hertil. Det belyses herunder hvilken betydning, Danmarks internationale forpligtelser har i forhold til sanktionsformerne. Specialet vil endvidere indeholde en analyse af retspraksis og praksis fra Ungdomskriminalitetsnævnet, herunder med fokus på hvornår unge henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet, samt hvad der lægges vægt på ved valg af foranstaltning. Endelig vil specialet indeholde en diskussion af den konkrete indvirkning, behandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet har på den unges retsstilling.

1.3. Afgrænsning

I nærværende speciale behandles de særlige sanktioner, som kriminelle unge mellem 15 og 17 år⁷ kan idømmes i det strafferetlige system, samt de foranstaltninger, som kan iværksættes i Ungdomskriminalitetsnævnet. Specialet vil i den sammenhæng behandle relevante bestemmelser med inddragelse af udvalgt retspraksis. Dette sker med henblik på at belyse, hvornår sanktionerne samt foranstaltningerne kan anvendes, og hvad retten samt Ungdomskriminalitetsnævnet lægger særlig vægt på ved denne vurdering.

Specialet behandler relevante bestemmelser i straffeloven, lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet og retsplejeloven. Det bemærkes, at visse sanktionsformer benævnes i specialet, herunder blandt andet samfundstjeneste, men at disse ikke behandles nærmere. Specialet omhandler særligt straffelovens § 57, nr. 10, § 74 a og § 74 b samt lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet §§ 12-14 og § 36 a. I forhold til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet skal det bemærkes, at loven indeholder en række bestemmelser vedrørende foranstaltninger over for unge, herunder om forskellige former for anbringelse. Specialet afgrænser sig dog fra en nærmere behandling af disse bestemmelser, således at det kun er foranstaltningerne efter §§ 12-14. Visse bestemmelser fra Grundloven og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område benævnes i specialet, men disse bestemmelser behandles ikke nærmere. Desuden benævnes serviceloven, men specialet går ikke nærmere i dybden med denne lov.

⁷ Herefter benævnt en ung/den unge/unge

Specialet inddrager som ovenfor anført retspraksis. Det er i den sammenhæng kun selve sanktionsvalget, der behandles. Specialet afgrænser sig derfor fra en nærmere behandling af gerningsindholdet i de konkrete straffelovsbestemmelser, de nærmere strafudmålinger samt eventuelle erstatningsspørgsmål. Det skal dog bemærkes, at strafudmåling behandles i et vist omfang i afsnit 3.2.

Ungdomskriminalitetsnævnet udgør en væsentlig del af i specialet. Det skal derfor bemærkes, at Ungdomskriminalitetsnævnets behandling vedrører to aldersgrupper, herunder børn mellem 10 og 14 år og unge mellem 15 og 17 år. Eftersom specialet også behandler strafferetlige sanktioner, som kun er relevante for unge over den kriminelle lavalder, afgrænser specialet sig således fra den nærmere behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet af børn mellem 10 og 14 år.⁸ Børn inddrages dog i specialet, hvor det vurderes relevant, men den nærmere retsstilling for denne aldersgruppe behandles ikke yderligere. Samtidig med oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet blev Ungekriminalforsorgen oprettet, og det bemærkes, at Ungekriminalforsorgen benævnes i specialet, men ikke behandles yderligere.

Specialet behandler som udgangspunkt kun dansk ret og retspraksis. Internationale konventioner inddrages dog i form af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN's Konvention om Barnets Rettigheder af 20. november 1989. Dette sker til belysning af de internationale forpligtelser, som har haft indvirkning på udformningen af dansk ret vedrørende sanktioner over for unge. De relevante artikler behandles i specialet og inddrages desuden i løbet af specialet, hvor det vurderes relevant.

1.4. Metode

I nærværende speciale er der anvendt retsdogmatisk metode. Denne metode har til formål at analysere, beskrive samt systematisere gældende ret inden for et bestemt retsområde, også kaldet *de lege lata*.⁹ Metoden anvendes med henblik på at udlede, hvordan retstilstanden er i forhold til sanktionering af unge mellem 15 og 17 år, der har begået kriminalitet. Den retsdogmatiske metode

⁸ Herefter benævnt et barn/barnet/børn

⁹ Munk-Hansen, Carsten, "Retsvidenskabsteori", 3. udgave, Djøf Forlag, 2022, side 79 og 211 (herefter omtalt Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori")

anvendes således ikke med henblik på at løse en konkret problemstilling, men i stedet for at belyse, hvordan retstilstanden er på det konkrete område.¹⁰

Der er under udarbejdelsen af specialet anvendt forskellige retskilder. Retskilderne indgår i et retskildemæssigt hierarki, hvor loven er den højest prioriterede retskilde, som gælder forud for andre retskilder.¹¹ Nærværende speciale tager afsæt i bestemmelser i straffeloven, lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet og retsplejeloven. Desuden benævnes en bestemmelse fra Grundloven samt artikler fra de ovenfor nævnte internationale konventioner.

I specialet tages der udgangspunkt i en ordlydsfortolkning.¹² Der anvendes desuden subjektiv fortolkning, som tager udgangspunkt i lovgivers hensigt med den konkrete lovgivning. Forarbejderne er udtryk for lovgivers hensigt og er derfor omdrejningspunktet for den subjektive fortolkning.¹³ Lovgivers hensigter er demokratisk legitimeret, hvorfor subjektiv fortolkning udgør en anerkendt og vigtig fortolkningsmåde. Lovgivers intentioner kan derfor indgå med en vis vægt i fortolkningen.¹⁴

I specialet inddrages retspraksis som en retskilde. Retspraksis kan anvendes til fastlæggelse af gældende ret som følge af domstolenes lovfortolkende og retsskabende funktion.¹⁵ Til den nærmere belysning af, hvad der ligger til grund for sanktionsvalget over for unge, der har begået kriminalitet, inddrages en række domme vedrørende de forskellige sanktioner efter straffelovens § 56, § 57, nr. 10, § 74 a og § 74 b. Der er udvalgt 11 domme, således at mængden af retspraksis er proportionalt i forhold til specialets overordnede omfang. Det bemærkes dog, at der har været et begrænset udvalg af retspraksis. Det bemærkes desuden i den sammenhæng, at dommene ikke har indeholdt en uddybende begrundelse for, hvorfor en konkret sanktion er valgt. Dette har haft en begrænsende effekt på, hvad der kunne udledes af dommene. Retspraksis er ikke analyseret for endegyldigt at fastlægge gældende ret, men nærmere for at fastlægge tendenser i praksis ved inddragelse af forarbejderne. Der nævnes endvidere en enkelt dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), men denne behandles ikke nærmere.

¹⁰ Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori", side 211

¹¹ Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori", side 264

¹² Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori", side 310-311

¹³ Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori", side 267 og 312

¹⁴ Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori", side 267

¹⁵ Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori", side 337

I specialet inddrages desuden en række afgørelser fra Ungdomskriminalitetsnævnet fra 2023 vedrørende §§ 12-14 og § 36 a. Det bemærkes, at praksis fra Ungdomskriminalitetsnævnet ikke er offentliggjort, hvorfor analysen er lavet på baggrund af en aktindsigt i Ungdomskriminalitetsnævnets praksis fra 2023. Analysen baserer sig på et udsnit af den nævnte praksis, hvor de enkelte afgørelser er udvalgt for at vise en tendens i forhold til formålet med at pålægge den unge en bestemt foranstaltning. Det bemærkes ydermere, at praksis fra Ungdomskriminalitetsnævnet ikke udgør retspraksis, da Ungdomskriminalitetsnævnet ikke er en domstol.

I specialet anvendes retslitteratur som supplerende viden inden for det konkrete retsområde, som specialet vedrører. Det skal dog bemærkes, at retslitteratur ikke udgør en retskilde, da forfatteren ikke har legitimitet til at fastlægge gældende ret.¹⁶ Retslitteraturen kan dog tjene som en juridisk fagkilde, der blandt andet beskriver hensyn, sammendrager regler udledt af retspraksis eller på anden måde understøtter en forståelse af retstilstanden på det konkrete retsområde.¹⁷ Der er taget højde for denne betragtning ved anvendelsen.

Det er i nærværende speciale primært den retsdogmatiske metode, der er anvendt. Det skal dog bemærkes, at der tillige inddrages retspolitiske betragtninger. Retspolitik indebærer blandt andet en analyse af de problematikker, der er på et konkret retsområde, samt en undersøgelse af behovet for en ændret retstilstand, også kaldet *de lege ferenda*. Dette forudsætter en vis indsigt i den dogmatiske retsvidenskab.¹⁸ Retspolitik tager ikke udgangspunkt i subjektive vurderinger, men derimod i en objektiv og saglig beskrivelse af gældende ret på det konkrete retsområde samt traditionelle retlige værdier.¹⁹ Metoden har desuden til formål at beskrive mulige løsninger til de problematikker, der er forbundet med retstilstanden.²⁰ Der inddrages retspolitiske betragtninger for at belyse de problemstillinger, der er forbundet med retstilstanden i forhold til sanktionering af unge.

Kapitel 2. Internationale forpligtelser

Danmark har ratificeret forskellige internationale konventioner, der bidrager til regulering af, hvordan unge skal behandles i retssystemet. Særligt to konventioner, herunder Den Europæiske Menneske-

¹⁶ Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori", side 397

¹⁷ Munk-Hansen, Carsten, "Den juridiske løsning", 2. udgave, Djøf Forlag, 2021, side 80

¹⁸ Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori", side 79 og 81

¹⁹ Evald, Jens, "Juridisk teori, metode og videnskab", 3. udgave, Djøf Forlag, 2024, side 169

²⁰ Munk-Hansen, "Retsvidenskabsteori", side 79 og 81

rettighedskonvention (herefter “EMRK”) og FN’s Konvention om Barnets Rettigheder af 20. november 1989 (herefter “Børnekonventionen”) har betydning i denne henseende og vil derfor blive nærmere belyst i det følgende.

2.1. EMRK

EMRK blev vedtaget af Europarådet i 1950, men blev først inkorporeret i dansk ret i 1992.²¹ Med inkorporeringen er EMRK blevet en del af dansk lovgivning, og den kan således påberåbes direkte ved danske domstole.²²

EMRK indeholder en række grundlæggende menneskerettigheder.²³ Særligt EMRK art. 6 har betydning i strafferetlig henseende.²⁴

EMRK art. 6 omhandler retten til retfærdig rettergang. Det fremgår af stk. 1, at enhver har ret til retfærdig og offentlig rettergang inden for en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol. Det fremgår endvidere af stk. 2, at enhver, der anklages for en lovovertrædelse, skal anses for uskyldig, indtil det modsatte er bevist. Dette er et udtryk for uskyldsformodningen, der har særdeles afgørende betydning i straffesager, da det indebærer, at enhver rimelig tvivl skal komme den tiltalte til gode.²⁵

2.2. Børnekonventionen

Børnekonventionen blev vedtaget af De Forende Nationer²⁶ ved en generalforsamling den 20. november 1989 og ratificeret af Danmark den 19. juli 1991 med ikrafttræden den 18. august 1991. Konventionen er ikke inkorporeret, hvorfor den ikke er en del af dansk lovgivning.²⁷ Eftersom der ikke er tale om en lov, kan Danmark ikke dømmes for overtrædelse af konventionen. Danmark har dog i forlængelse af ratificeringen forpligtet sig til at overholde konventionen, og FN’s Børnekomité vil derfor kunne udtale kritik, hvis den ikke overholdes.²⁸

²¹ Institut for Menneskerettigheder, ”Den Europæiske Menneskerettighedskonvention”

²² Munk-Hansen, ”Retsvidenskabsteori”, side 298

²³ Institut for Menneskerettigheder, ”Den Europæiske Menneskerettighedskonvention”

²⁴ Baumbach, Trine m.fl., ”Strafferettens almindelige del – Det strafferetlige ansvar”, 2. udgave, Djøf Forlag, 2022, side 34 (herefter *Baumbach m.fl.*, ”Strafferettens almindelige del – Det strafferetlige ansvar”)

²⁵ Advokathuset Eegholm, ”Uskyldsformodningen”

²⁶ Herefter benævnt FN

²⁷ Justitsministeriet, ”Notat om Danmarks internationale forpligtelser på udlændinge- og statsborgerretsområdet”, 2012, side 25

²⁸ Børnerådet, ”Fakta om Børnekonventionen”

Børnekonventionen gælder for børn, hvorved forstås personer under 18 år, jf. konventionens art. 1. Børn²⁹ har altid været omfattet af de generelle menneskerettigheder efter EMRK, men FN fandt dog, at der var et behov for at sikre særskilte rettigheder for børn, som tog nærmere højde for deres særlige behov, og som sikrede en bedre beskyttelse af dem.³⁰

Særligt Børnekonventionens art. 37, der omhandler frihedsberøvelse af børn, har betydning i strafferetlig henseende. Deltagerstaterne skal herefter sikre, at børn ikke udsættes for tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, og at børn ikke kan idømmes hverken dødsstraf eller fængsel på livstid uden mulighed for løsladelse. Det skal sikres, at børn ikke frihedsberøves ulovligt eller vilkårligt, og at anholdelse, tilbageholdelse eller fængsling følger lovens forskrifter og kun må anvendes som en sidste udvej og for det kortest mulige passende tidsrum. Deltagerstaterne skal desuden sikre, at et barn, der er frihedsberøvet, behandles på en måde, der tager hensyn til deres aldersmæssige behov, og at barnet holdes adskilt fra voksne, medmindre en sådan adskillelse ikke anses for at tjene barnets tarv. Det skal endvidere sikres, at et frihedsberøvet barn har ret til hurtig juridisk og anden passende bistand samt til at få lovligheden af sin frihedsberøvelse prøvet ved en domstol eller anden kompetent, uafhængig og upartisk myndighed og til hurtig afgørelse.

Ligeledes har Børnekonventionens art. 40, stk. 3 særlig strafferetlig betydning. Herefter skal deltagerstaterne søge at fremme indførelsen af love, fremgangsmåder, myndigheder og institutioner, som er specielt tilpasset børn, der mistænkes, anklages eller anses for at have begået et strafbart forhold. Denne forpligtelse gælder særligt for fastlæggelse af en minimumsalder, hvorunder børn ikke kan anses for at være i stand til at begå et strafbart forhold, samt for forholdsregler, hvor det er hensigtsmæssigt og ønskeligt, for at tage vare på sådanne børn uden at involvere retsinstanser, forudsat at menneskerettigheder og retsgarantier respekteres i fuldt omfang.

Kapitel 3. Den unge i det strafferetlige system

I det danske straffesystem er der en aldersgrænse for, hvornår en person kan ifalde et strafansvar. Denne følger af straffelovens § 15, hvorefter den kriminelle lavalder i Danmark er 15 år. Hvis gerningspersonen for en strafbar handling således er 15 år eller derover, kan vedkommende som

²⁹ Det bemærkes, at *børn* i dette kapitel anvendes i overensstemmelse med Børnekonventionens definition, hvilket ikke gælder for specialet i øvrigt

³⁰ Unicef, "FN's Børnekonvention"

udgangspunkt pålægges samme former for sanktioner som en gerningsperson over 18 år³¹. Det følger dog af Børnekonventionens art. 1, at personer under 18 år anses som børn. Unge mellem 15 og 17 år er således strafssubjekter i henhold til dansk lovgivning, men de betragtes samtidig ikke som voksne individer. Ved sanktionsfastsættelsen over for unge er der en række heraf afledte særhensyn. Den unges retsstilling er således modificeret i forhold til voksne. Dette følger af Danmarks internationale forpligtelser, som er behandlet i kapitel 2, og de konkrete bestemmelser, der udspringer heraf, som behandles i dette kapitel.

3.1. Den kriminelle lavalder

Den kriminelle lavalder i straffelovens § 15 indebærer, at et barn ikke er et strafssubjekt i henhold til straffeloven og således ikke kan straffes, selvom det foretager en ellers strafbar handling. Dette gælder uanset handlingens grovhed. Den kriminelle lavalder er absolut, hvorfor børn ikke kan pålægges nogen former for strafferetlige sanktioner.³² Grunden til denne aldersgrænse er, at børn ikke anses for at være modne nok til at blive udsat for strafforfølgning.³³

Barnet er ikke over den kriminelle lavalder på dagen, hvor det fylder 15 år, men derimod først det efterfølgende døgn. Barnet kan, selvom det reelt er fyldt 15 år, således ikke ifalde strafansvar for handlinger foretaget forinden det efterfølgende døgn.³⁴

3.2. Livstid

En gerningsperson kan idømmes fængsel på livstid, jf. straffelovens § 33, stk. 1. Der gælder dog den særlige undtagelse hertil, at gerningspersonen ikke kan idømmes fængsel på livstid, hvis denne ikke er fyldt 18 år på det tidspunkt, hvor den strafbare handling er begået, jf. § 33, stk. 3.

Udelukkelsen af livstidsstraf over for unge udgør en absolut undtagelse. Dette indebærer, at den straf, som en ung idømmes for en strafbar handling, ikke kan overstige lovens strafmaksimum på 16 eller

³¹ Herefter en voksen/voksne

³² *Elholm, Thomas m.fl.*, "Kommenteret straffelov – Almindelig del", 12. udgave, Djøf Forlag, 2023, side 228 (herefter *Elholm m.fl.*, "Kommenteret straffelov – Almindelig del")

³³ *Schultz, Trine m.fl.*, "Children's rights - The Convention on the Rights of the Child in Danish Law", 1. udgave, Djøf Forlag, 2020, side 116 (herefter *Schultz m.fl.*, "Children's rights - The Convention on the Rights of the Child in Danish Law")

³⁴ *Elholm m.fl.*, "Kommenteret straffelov – Almindelig del", side 228

20 år, jf. § 33, stk. 1 og stk. 2, på trods af eventuelle strafforhøjelsesgrunde, jf. § 81.³⁵ Hvis sagen dog vedrører strafbare handlinger, som den unge har begået henholdsvis før og efter, at denne er fyldt 18 år, kan den fulde strafferamme for den senere strafbare handling anvendes over for den unge, uanset at straffen således vil blive udmålt til livstid.³⁶

Det skal ved straffens udmåling i almindelighed indgå som en formildende omstændighed, at gerningspersonen ikke er fyldt 18 år på det tidspunkt, hvor den strafbare handling er udført, jf. straffelovens § 82, stk. 1, nr. 1. Dette indebærer, at udelukkelsen af livstidsstraf over for unge reelt kun får betydning i de sager, der vedrører særlig grov kriminalitet, herunder eksempelvis manddrab efter § 237. Af denne grund har bestemmelsen i § 33, stk. 3 i praksis kun betydning for strafudmålingen i ganske få sager.³⁷

Undtagelsen er en følge af Danmarks internationale forpligtelser i henhold til Børnekonventionen. Det følger netop af konventionens art. 37, litra a, at deltagerstaterne er forpligtede til at sikre, at personer under 18 år, der begår strafbare handlinger, ikke kan idømmes fængsel på livstid uden mulighed for prøveløsladelse. FN's Børnekomité har nærmere udtalt, at livstidsstraffen bør undlades over for personer, der er under 18 år, da det går mod det rehabiliterende sigte, som bør være centralt ved fastsættelsen af sanktioner i forhold til denne aldersgruppe.³⁸

3.3. Varetægtsfængsling

Unge er omfattet af de almindelige regler vedrørende varetægtsfængsling og kan herefter varetægtsfængsles, hvis betingelserne efter retsplejelovens § 762 er til stede. I praksis følger hovedreglen for varetægtsfængsling af unge imidlertid af § 765, hvorefter anklagemyndigheden har mulighed for at nedlægge påstand om varetægtssurrogat. Efter § 765, stk. 1 kan varetægtssurrogat anvendes, når betingelserne for varetægtsfængsling er til stede, men hvor varetægtsfængslingens øjemed kan opnås ved mindre indgribende foranstaltninger. Det er retten, der endeligt træffer

³⁵ *Elholm m.fl.*, ”Kommenteret straffelov – Almindelig del”, side 364 samt Kromann Advokatfirma, ”Hvordan er reglerne, når en person under 18 år begår en strafbar handling?”

³⁶ *Elholm m.fl.*, ”Kommenteret straffelov – Almindelig del”, side 364

³⁷ Lovforslag som fremsat nr. 164, ”Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser”, Folketingstidende 2009-10, Tillæg A, side 6 (herefter Bemærkninger til L164, 2009-10) samt Betænkning nr. 1508, ”Indsatsen mod ungdomskriminalitet”, Justitsministeriet, 2009, side 172

³⁸ Bemærkninger til L164, 2009-10, side 6

afgørelse herom, hvis sigtede samtykker. Det kan eksempelvis bestemmes, at sigtede skal tage ophold i egnet hjem eller institution, jf. § 765, stk. 2, nr. 3.

Hovedreglen om varetægtssurrogat kan kun fraviges, når den unge er sigtet for særlig grov eller farlig kriminalitet. Det følger af retsplejelovens § 765, stk. 3, at når en sigtelse angår grov personfarlig kriminalitet, skal retten bestemme, at sigtede ikke må opholde sig i eget hjem. Dette gælder ligeledes midlertidigt ophold hos venner, familie eller lignende.

Et varetægtssurrogat kan kun anvendes, hvis den sigtede har givet sit samtykke hertil. Unge kan selvstændigt give et gyldigt samtykke, hvorfor det ikke kræves, at forældremyndighedsindehaveren ligeledes giver sit samtykke.³⁹

Retsplejelovens § 786 a indeholder en række tidsfrister for varetægtsfængsling. Tidsfristen afhænger som udgangspunkt af, hvorvidt den sigtede er over eller under 18 år. For varetægtsfængsling af unge gælder det, at varetægtsfængsling ikke må ske i et sammenhængende tidsrum, der overstiger 4 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i mindre end 6 år, eller 8 måneder, når sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover. For varetægtsfængsling af voksne er tidsfristerne henholdsvis 6 måneder eller 1 år.

3.4. Ungdomssanktion

Hvis en ung har begået grovere personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, kan retten bestemme, at den pågældende skal undergive sig en struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling af 2 års varighed, hvis det må anses for formålstjenstligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens § 74 a, stk. 1.

En ungdomssanktion kan, som det antydes, kun idømmes over for unge. En person, der på gerningstidspunktet er fyldt 18 år, kan derfor ikke idømmes en ungdomssanktion. Hvis gerningspersonen er tæt på 18 år på gerningstidspunktet, kan ungdomssanktionen som udgangspunkt ikke anvendes. Det gælder dog som en undtagelse hertil, at hvis den unges personlige forhold taler

³⁹ Anklagemyndighedens vidensbase, ”Behandlingen af sager mod unge lovovertrædere”, 2025

herfor, så kan ungdomssanktionen anvendes, uanset at den unge er fyldt 18 år på domstidspunktet, så længe den kriminelle handling er begået før det fyldte 18. år.⁴⁰

Ungdomssanktionen har et socialpædagogisk sigte. Formålet er således at sikre, at den unge kommer ud af kriminalitet. Dette skal ske ved, at den unge fastholdes i behandling i en længere periode.⁴¹ Det er en forudsætning for anvendelse af ungdomssanktionen, at den unge har begået grovere personfarlig kriminalitet, herunder grov vold, eller anden alvorlig kriminalitet, eksempelvis mere omfattende berigelseskriminalitet.⁴² Det er desuden en forudsætning, at den unge er socialt belastet og har markante tilpasningsvanskeligheder i form af mangelfulde sociale kompetencer og uhensigtsmæssige reaktionsformer, herunder voldelige kriminelle handlinger.⁴³

Ungdomssanktionens indhold fastsættes til dels i § 74 a, stk. 2, som henviser til § 57. Denne bestemmelse angiver de vilkår, som retten kan fastsætte i forbindelse med en betinget straf, herunder eksempelvis vilkår om ophold i egnet hjem eller institution. En ungdomssanktion er således en særlig sanktion for unge, der har lighedstræk med en betinget straf, men der er dog væsentlige forskelle mellem de to sanktionsformer. For det første bliver vilkårene i en ungdomssanktion til egentlige pålæg, som kan gennemtvinges over for den unge. For det andet kan der ikke fastsættes en straf i forlængelse af ungdomssanktionen, hvorfor den unges manglende overholdelse heraf ikke vil indebære, at en straf skal afsones.⁴⁴ Disse forskelle skyldes det socialpædagogiske sigte, som sanktionen har.

Ungdomssanktionen kan inddeles i tre faser. Første fase foregår i en sikret institution, hvor formålet er at få den unge fysisk væk fra sine kriminelle aktiviteter og at danne et bedre grundlag for den efterfølgende socialpædagogiske behandling. Denne fase varer typisk op til to måneder, men længden kan dog variere. Anden fase foregår på mere åbne, pædagogiske institutioner, og denne varer typisk op til 12 måneder, men kan forlænges op til 18 måneder.⁴⁵ Tredje fase er en udslusningsfase, hvor

⁴⁰ Schultz *m.fl.*, "Children's rights - The Convention on the Rights of the Child in Danish Law", side 134

⁴¹ Baumbach *m.fl.*, "Strafferettens almindelige del – Det strafferetlige ansvar", side 503

⁴² Lovforslag som fremsat nr. 84, "Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet", Folketingstidende 2018-19, Tillæg A, side 25 (herefter Bemærkninger til L84, 2018-19)

⁴³ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 25

⁴⁴ Madsen, Lasse Lund *m.fl.*, "Strafferet 2 – Sanktioner", 5. udgave, Djøf Forlag, 2024, side 67 (herefter Madsen *m.fl.*, "Strafferet 2 – Sanktioner")

⁴⁵ Schultz *m.fl.*, "Children's rights - The Convention on the Rights of the Child in Danish Law", side 133

den unge er under tilsyn fra de sociale myndigheder. Varigheden af denne fase afhænger af varigheden af de første to faser.⁴⁶

Den unge kan idømmes en ungdomssanktion som alternativ til ubetinget fængselsstraf mellem 30 dage og 1 år op til 1 år og 6 måneder. Hvis straffen er længere, kan den unge som udgangspunkt ikke idømmes en ungdomssanktion.⁴⁷

Det skal endeligt bemærkes, at en ungdomssanktion ikke udgør en straf, men modsat en anden retsfølge af den strafbare handling.⁴⁸

3.5. Ungdomskontrakt

En ungdomskontrakt er en aftale, som kan indgås med den unge, der har begået en lovovertrædelse. Ungdomskontrakten knytter sig til muligheden for tiltalefrafald med vilkår, da kontrakten netop kan fastsættes som vilkår hertil. Hjemlen til at indgå en ungdomskontrakt findes derfor i retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 2 og nr. 3, jf. § 723, stk. 1.⁴⁹

Med ungdomskontrakten forpligter den unge sig til ikke at begå ny kriminalitet i en vis prøvetid, typisk et år, samt til at deltage i nærmere opregnede aktiviteter. Dette kan indebære, at den unge skal passe sin skolegang, indgå i en sportsforening eller tilslutte sig andre fritidsaktiviteter.⁵⁰ Det kan endvidere indgå som et vilkår i ungdomskontrakten, at den unge underlægger sig nærmere angivne sociale foranstaltninger. Både den unge selv og forældremyndighedsindehaveren skal tilslutte sig aftalen. Når ungdomskontrakten er accepteret, undgår den unge yderligere retsforfølgning fra anklagemyndigheden.⁵¹

Ungdomskontrakten er målrettet unge, som endnu ikke er kommet ind i et fast kriminalitetsmønster.⁵² Herefter kan ungdomskontrakten kun anvendes over for unge, der har begået mindre alvorlig kriminalitet, herunder eksempelvis indbrudstyveri, visse hærværksforhold eller brugstyveri. Det er

⁴⁶ Socialforskningsinstituttet, "Ungdomssanktionen på vej", 2003, side 8

⁴⁷ *Baumbach m.fl.*, "Strafferettens almindelige del – Det strafferetlige ansvar", side 503

⁴⁸ *Madsen m.fl.*, "Strafferet 2 – Sanktionerne", side 67

⁴⁹ *Elholm m.fl.*, "Kommenteret straffelov – Almindelig del", side 230

⁵⁰ *Madsen m.fl.*, "Strafferet 2 – Sanktionerne", side 73

⁵¹ *Elholm m.fl.*, "Kommenteret straffelov – Almindelig del", side 230

⁵² *Elholm m.fl.*, "Kommenteret straffelov – Almindelig del", side 230

modsat ikke muligt at indgå en ungdomskontrakt med unge, der har begået vold, røveri, groft hærværk, narkokriminalitet eller kørt spiritus- og promillekørsel.⁵³ Ungdomskontrakten kan desuden ikke anvendes som alternativ til en ubetinget dom.⁵⁴

I nuværende praksis ses ungdomskontrakter sjældent anvendt. Dette skyldes, at de sager, hvor ungdomskontrakter førhen har været relevante, i højere grad er overgået til behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet.⁵⁵

Kapitel 4. Den unge i Ungdomskriminalitetsnævnet

I 2018 fremsatte den forhenværende justitsminister Søren Pape Poulsen forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, hvilket byggede på det politiske udspil *Alle handlinger har konsekvenser*. Som følge af lovforslagets vedtagelse blev Ungdomskriminalitetsnævnet oprettet i 2019 som et uafhængigt nævn. Ifølge formålsbestemmelsen i lovens § 1 har Ungdomskriminalitetsnævnet til formål at forebygge ungdomskriminalitet for børn og unge mellem 10 og 17 år ved målrettede og individuelle indsatser, som fastlægges ud fra barnets eller den unges bedste. Ungdomskriminalitetsnævnets behandling skal således indebære præventive indsatser med det formål at stoppe den kriminelle løbebane så tidligt som muligt.⁵⁶ Ungdomskriminalitetsnævnet er ikke en del af det strafferetlige system⁵⁷, og det kræver således en henvisning, før den unge får sin sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet, hvilket behandles i afsnit 4.2. Når den unge kommer for Ungdomskriminalitetsnævnet, kan denne idømmes en række forskellige foranstaltninger, hvilket behandles i afsnit 4.3.

4.1. Introduktion til Ungdomskriminalitetsnævnet

Ungdomskriminalitetsnævnets behandling er inddelt efter aldersgrupper, herunder efter om der er tale om et barn mellem 10 til 14 år eller en ung mellem 15 til 17 år. For barnet sker der en automatisk henvisning på baggrund af politiets mistanke, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 2, stk. 2. For den unge gælder det modsat, at denne skal være idømt en straf ved retten, og at det er retten, der skal træffe beslutning om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet, jf. § 2, stk. 1.

⁵³ Justitsministeriet m.fl., ”Ungdomskontrakter – et inspirationshæfte om anvendelse af sanktionsformen over for 15-17 årige lovovertrædere”, 2001, side 12-13

⁵⁴ Schultz m.fl., ”Children’s rights - The Convention on the Rights of the Child in Danish Law”, side 138

⁵⁵ Madsen m.fl., ”Strafferet 2 – Sanktionerne”, side 73

⁵⁶ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 12

⁵⁷ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 35

Ungdomskriminalitetsnævnet består først og fremmest af en formand og en næstformand, der begge er dommere. En af disse deltager i og leder nævnsmødet. Ydermere består Ungdomskriminalitetsnævnet af en ansat fra politiet og en kommunalt ansat med indsigt i social støtte til børn og unge. I visse tilfælde kan en sag imidlertid afgøres af formanden og næstformanden alene.⁵⁸

Til Ungdomskriminalitetsnævnet er der desuden tilknyttet en børnesagkyndig. Den børnesagkyndige skal altid medvirke i sager vedrørende børn fra 10 til 14 år med henblik på at sikre den nødvendige, socialfaglige indsigt i barnets forhold. Den børnesagkyndige har således en rådgivende karakter for Ungdomskriminalitetsnævnets medlemmer, og dennes rådgivning skal sikre, at den rette afgørelse træffes med udgangspunkt i barnets psykiske forhold. I sager vedrørende unge medvirker den børnesagkyndige ikke, medmindre der skal træffes afgørelse af særligt indgribende karakter, herunder sager med indstilling om anbringelse.⁵⁹

Afgørelser fra Ungdomskriminalitetsnævnet er som udgangspunkt bindende og kan således ikke påklages. Visse afgørelser kan imidlertid ankes og behandles af Ankestyrelsen. Dette gælder afgørelser af særligt indgribende karakter.⁶⁰

4.2. Henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet

Hjemlen til henvisning af den unge til Ungdomskriminalitetsnævnet findes i straffelovens § 57, nr. 10 samt § 74 b. Af disse bestemmelser følger det, at retten kan bestemme, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet §§ 12-14. Ydermere indeholder lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 10 en hjemmel til henvisning. Det følger heraf, at retten efter anklagemyndighedens påstand tager stilling til, hvorvidt en ung skal have sin sag behandlet ved Ungdomskriminalitetsnævnet.

For at der kan nedlægges påstand om henvisning, skal betingelserne efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 2, stk. 1 opfyldes. Betingelserne fremgår direkte af straffelovens § 74 b, men ikke af § 57, nr. 10. Det fremgår dog af forarbejderne til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet,

⁵⁸ Ungdomskriminalitetsnævnet, "Om Ungdomskriminalitetsnævnet", 2024

⁵⁹ Ungdomskriminalitetsnævnet, "Om Ungdomskriminalitetsnævnet", 2024

⁶⁰ Ungdomskriminalitetsnævnet, "Dit sagsforløb", 2024

at anklagemyndighedens vurdering af, om der skal henvisning af den unge, skal baseres på de samme betingelser, som er nævnt i § 2, stk. 1.⁶¹ Bestemmelsen indeholder først og fremmest et alderskriterium, som indebærer, at den unge skal være mellem 15 og 17 år, og et opholdskriterium, som indebærer, at den unge skal have opholdstilladelse eller i øvrigt fast, lovligt ophold i Danmark.

Endelig indeholder bestemmelsen også et kriminalitetskriterium, som indebærer, at den unge skal være idømt en straf for personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet ved overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven. Personfarlig kriminalitet omfatter eksempelvis vold efter straffelovens §§ 244-245 eller voldtægt efter § 216. Hvis der er tale om personfarlig kriminalitet, følger det af forarbejderne, at den unge som hovedregel skal henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet.⁶² Anden alvorlig kriminalitet ved overtrædelse af straffeloven omfatter forskellige former for formueforbrydelser, herunder indbrudstyveri eller brugstyveri af motorkøretøjer, men også andre forbrydelser som eksempelvis groft hærværk eller trusler.⁶³ Hvis der ikke er tale om personfarlig kriminalitet, men anden alvorlig kriminalitet, vil en henvisning kræve, at den unge samtidig vurderes at være i særlig risiko for at begå yderligere kriminalitet. Ved denne vurdering indgår eksempelvis oplysninger om den unges nuværende og tidligere kriminelle forhold samt nye og relevante oplysninger om den unges øvrige forhold på afgørelsestidspunktet.⁶⁴

Når betingelserne er opfyldt, har anklagemyndigheden pligt til at vurdere, hvorvidt der er grundlag for at nedlægge påstand om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet. Det kan fastsættes enten som et vilkår til en betinget straf, jf. straffelovens § 57, nr. 10, eller som en tillægsforanstaltning til en ubetinget straf, jf. § 74 b, at den unge skal efterkomme en eventuel afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet.⁶⁵

Det følger af forarbejderne, at der som udgangspunkt altid skal nedlægges påstand om henvisning, hvis betingelserne herfor er opfyldt. Anklagemyndigheden kan dog undlade dette, hvis den unge under straffesagen er fyldt eller vil fylde 18 år senest 3 måneder efter forventet dom i sagen. Det bemærkes imidlertid, at det er retten, der træffer afgørelse om, hvorvidt den unge reelt henvises som

⁶¹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 122

⁶² *Elholm m.fl.*, ”Kommenteret straffelov – Almindelig del”, side 410

⁶³ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 57

⁶⁴ *Elholm m.fl.*, ”Kommenteret straffelov – Almindelig del”, side 490

⁶⁵ *Holst, Nicolaj Sivan m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”, 1. udgave, Karnov Group Denmark, 2024, side 82 (herefter *Holst m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”)

et vilkår til den betingede straf eller som en tillægsforanstaltning til den ubetingede straf. Det følger af forarbejderne, at retten som udgangspunkt skal træffe afgørelse herom, men skal tage hensyn til den unges alder, da de foranstaltninger, som Ungdomskriminalitetsnævnet træffer afgørelse om, vil ophøre ved det fyldte 18. år, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 20, stk. 1, 1. led.⁶⁶ En foranstaltning vil desuden ophøre efter dennes gennemførelse, jf. § 20, stk. 1, 2. led. Endvidere følger det af § 20, stk. 2, at en foranstaltning vil ophøre, hvis den unge idømmes en ungdomssanktion, jf. straffelovens § 74 a. Straffeloven indeholder ikke en hjemmel til henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet i forbindelse med en ungdomssanktion, og ungdomssanktionen vil derfor absorbere en allerede iværksat foranstaltning efter §§ 13-14, hvilket netop skyldes, at ungdomssanktionen og forbedringsforløbet har samme socialpædagogiske formål.⁶⁷

Henvisningen sker som led i den strafferetlige proces. Det skal dog bemærkes, at behandlingen af sagen ved selve Ungdomskriminalitetsnævnet ikke udgør en strafferetlig proces.⁶⁸

4.3. Foranstaltninger

Når retten har truffet afgørelse om, at den unge i forlængelse af en betinget eller ubetinget straf skal efterkomme en afgørelse efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet §§ 12-14, er det herefter Ungdomskriminalitetsnævnet, der fastsætter den konkrete foranstaltning. Ungdomskriminalitetsnævnet kan fastsætte forskellige foranstaltninger.

4.3.1. Straksreaktion efter § 12

Ungdomskriminalitetsnævnet kan pålægge den unge en straksreaktion, som kan bestå i at bidrage til at genoprette forrettet skade eller deltage i andre aktiviteter med genoprettende formål, herunder udføre samfundsnyttigt arbejde, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 12, stk. 1. Det er en betingelse for, at den unge kan pålægges en straksreaktion, at der foreligger oplysninger om, at den unge har adfærdsproblemer eller udviser negativ adfærd af en sådan karakter, at der er risiko for, at den unges udvikling er i fare, jf. § 12, stk. 2.

⁶⁶ Elholm m.fl., "Kommenteret straffelov – Almindelig del", side 489-490

⁶⁷ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 174-175

⁶⁸ Elholm m.fl., "Kommenteret straffelov – Almindelig del", side 229

En straksreaktion skal som udgangspunkt fastsættes ud fra principperne om ”restorative justice”, som betyder ”genoprettende ret”.⁶⁹ En straksreaktion har derfor først og fremmest et genoprettende sigte. Det fremgår også direkte af bestemmelsens ordlyd, at straksreaktionen kan indebære, at den unge skal medvirke til at genoprette de følger, som den strafbare handling har medført.⁷⁰ Der stilles dog ikke krav om, at der er forbindelse mellem den strafbare handling og den handling, som straksreaktionen pålægger den unge at udføre. Der kan også være tale om andre aktiviteter med genoprettende formål. Det skyldes, at straksreaktionen desuden har et socialpædagogisk formål. Straksreaktionen indgår som en del af den samlede forebyggende indsats over for den unge, som skal støtte den unge i at ændre sin adfærd. Der vil herefter både kunne fastsættes straksreaktioner, der har forbindelse til den strafbare handling, men også straksreaktioner, som har et bredere samfundsmæssigt sigte.⁷¹ Straksreaktionen har endelig et udviklingsmæssigt sigte, da den skal bidrage til, at den unge forstår konsekvenserne af sine handlinger. Straksreaktionen skal derfor være klart og tydeligt formuleret, så den unge ikke er i tvivl om, hvad der skal til for at efterleve straksreaktionen.⁷²

Ungdomskriminalitetsnævnet skal ud fra de forhold, som er belyst i den ungefaglige undersøgelse⁷³, vurdere, hvorvidt der er et tilstrækkeligt grundlag til at pålægge den unge en straksreaktion. Det kan efter bestemmelsen være adfærdsproblemer hos den unge, der gør en straksreaktion nødvendig, eksempelvis hvis den unge har begået kriminalitet af et vist omfang eller en vis grovhed.⁷⁴

Straksreaktionen skal angive en eller flere konkrete handlepligter for den unge. Har den unge eksempelvis begået groft hærværk på sin skole, kan straksreaktionen bestå i, at den unge skal rydde op herefter sammen med en lærer, hvorved det tydeliggøres for den unge, at dennes handling har haft negative konsekvenser for andre. Har den unge eksempelvis udøvet vold mod en anden, kan straksreaktionen bestå i, at den unge skal deltage i konfliktmægling med forurettede. Nægter den unge derimod eksempelvis at deltage i konfliktmægling, kan det være mere hensigtsmæssigt, at den unge i stedet skal udføre andre aktiviteter med et bredere genoprettende formål. Dette kan eksempelvis indebære, at den unge skal gøre rent i offentlige parker.⁷⁵ Der findes dog ikke en udtømmende liste

⁶⁹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 36

⁷⁰ *Holst m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”, side 89

⁷¹ *Holst m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”, side 91 samt Bemærkninger til L84, 2018-19, side 89-91

⁷² Bemærkninger til L84, 2018-19, side 64

⁷³ Der henvises til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 31 vedrørende den ungefaglige undersøgelse

⁷⁴ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 64

⁷⁵ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 36-37

over hvilke straksreaktioner, der kan fastsættes over for den unge. Det er netop ikke muligt at forudse hvilken straksreaktion, der er bedst egnet til at sikre, at den unge forstår konsekvenserne af kriminalitet, og til at støtte den unge i at komme ud af kriminalitet. Valget af den konkrete straksreaktion afhænger således af en helhedsvurdering af sagens oplysninger, herunder den unges forhold.⁷⁶ At straksreaktionen skal være den, der er bedst egnet til at bidrage til løsningen af den unges problemer, følger af, at der er tale om en foranstaltning, ikke en straf.⁷⁷

Det er Ungdomskriminalitetsnævnet, der træffer afgørelse om, hvilken straksreaktion den unge skal pålægges. Den unge har derfor ikke nogen selvstændig indflydelse, men hvis den unge udtrykker modvilje, eksempelvis mod at deltage i konfliktmægling, vil det ikke være formålstjenstligt at træffe afgørelse herom.⁷⁸

Straksreaktionen indgår som anført som en del af den forebyggende indsats og har derfor til formål at støtte den unge i at ændre adfærd.⁷⁹ Det har derfor ingen konsekvenser for den unge, hvis denne ikke overholder en straksreaktion. Den unges handlekommune⁸⁰ har dog kompetence til at fuldbyrde afgørelsen, herunder hente den unge og bringe denne til det sted, hvor straksreaktionen skal gennemføres, jf. lov om retssikkerhed og administration på det sociale område § 9 a.⁸¹ Politiet kan bistå kommunen med at bringe den unge til det sted, hvor straksreaktionen skal udføres. Dette kan ske efter en konkret vurdering af, hvorvidt det i det enkelte tilfælde er proportionalt med det formål, som straksreaktionen skal opnå, at den unge hentes.⁸²

En straksreaktion skal iværksættes hurtigst muligt, når der er truffet afgørelse herom, og den har en kortere varighed end et forbedringsforløb.⁸³

Hvis Ungdomskriminalitetsnævnet har truffet afgørelse om en straksreaktion, kan denne afgørelse ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 55, stk. 1.

⁷⁶ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 37

⁷⁷ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 92

⁷⁸ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 93

⁷⁹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 36-37

⁸⁰ *Handlekommunen* er den kommune, hvor den unge har bopæl eller normalt opholder sig

⁸¹ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 98

⁸² Bemærkninger til L84, 2018-19, side 37

⁸³ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 64

4.3.2. Forbedringsforløb efter § 13

Ungdomskriminalitetsnævnet kan fastsætte et forbedringsforløb for den unge, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 13, stk. 1.

Forbedringsforløbet er et struktureret og kontrolleret fremadrettet forløb, som har til formål at bringe den unge tilbage i travlhed, ind i en positiv udvikling og væk fra den kriminelle løbebane.⁸⁴

Forbedringsforløbet fastsættes i form af en handleplan, jf. § 13, stk. 1. Handleplanen skal angive en eller flere konkrete foranstaltninger for den unge, herunder en af de foranstaltninger, som fremgår af § 13, stk. 1, nr. 1-9. Bestemmelsen er dog ikke udtømmende i forhold til hvilke foranstaltninger, der kan iværksættes over for den unge, da der kan indgås andre aftaler, eksempelvis en aftale om at den unge ikke må begå kriminalitet.⁸⁵ Hvilken eller hvilke foranstaltninger, der konkret skal iværksættes over for den unge, afhænger af en individuel vurdering af den unges forhold.⁸⁶

Et forbedringsforløb kan eksempelvis indebære, at den unge skal være hjemme på et nærmere fastsat tidspunkt, jf. § 13, stk. 1, nr. 1. Formålet med denne foranstaltning vil være at sikre, at den unge i sin fritid ikke længere befinder sig i en kriminel omgangskreds.⁸⁷ Det nærmere tidspunkt kan fastsættes af Ungdomskriminalitetsnævnet efter indstilling fra kommunen, men beslutningen kan også være overladt til eksempelvis kommunen eller anbringelsesstedet.⁸⁸ Et forbedringsforløb kan desuden indebære, at den unge skal have udpeget en fast kontaktperson, jf. § 13, stk. 1, nr. 7. Formålet med denne foranstaltning vil være at sikre, at der er en voksen person, som den unge kan kontakte efter behov, og som kan bidrage til, at den unge træffer bedre beslutninger for sig selv.⁸⁹ Kontaktpersonen skal i den forbindelse stille krav til den unge og standse denne, hvis den unge udviser en uacceptabel adfærd.⁹⁰

Det kræves, at den eller de foranstaltninger, der skal iværksættes over for den unge, efter en konkret vurdering er egnede til at imødekomme den unges problemer og behov, jf. § 13, stk. 1, 3. pkt.

⁸⁴ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 37 og 65 samt *Holst m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”, side 105

⁸⁵ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 65

⁸⁶ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 106

⁸⁷ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 65

⁸⁸ *Holst m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”, side 108

⁸⁹ *Holst m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”, side 118

⁹⁰ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 67

Foranstaltningerne skal således kunne støtte den unges vej ud af kriminalitet og tilbage i trivsel.⁹¹ Det kræves desuden, at foranstaltningen må anses for at have væsentlig betydning i forhold til den unges særlige behov for støtte, jf. § 13, stk. 2, 1. pkt. Det er således ikke ethvert behov, der kan danne grundlag for en foranstaltning. Når der skal være tale om et særligt behov, betyder det, at den enkelte unge skal have et individuelt behov.⁹² Hvorvidt der er tale om et behov for særlig støtte, afdækkes gennem den ungefaglige undersøgelse. Dette særlige behov skal herefter imødekommes med den eller de foranstaltninger, der vurderes at være egnede til at løse de problemer, som den unge har.⁹³ Foranstaltningen skal endvidere have væsentlig betydning for støttebehovet, hvilket indebærer, at den skal kunne bidrage til at imødekomme den unges behov på en bedre og mere effektiv måde, end hvis den ikke var iværksat.⁹⁴ Det kræves endvidere, at foranstaltningerne ikke er mere indgribende end nødvendigt i forhold til formålet. Dette indebærer, at der skal være sammenhæng mellem foranstaltningernes indhold og den adfærdsændring, som den skal medføre hos den unge.⁹⁵

Afgørelsen om et forbedringsforløb forudsætter som udgangspunkt, at der foreligger samtykke fra forældremyndighedsindehaverne, jf. § 13, stk. 2, 2. pkt. Samtykket skal være aktuelt og informeret i en sådan grad, at forældremyndighedsindehaverne har forståelse for, hvad de reelt samtykker til.⁹⁶ Der kræves modsat ikke, at den unge samtykker. Hvis den unge udviser modstand, har dette dog betydning for vurderingen af foranstaltningens egnethed.⁹⁷ Hvis den unge eksempelvis udviser massiv modstand mod nogen form for kontakt med en kontaktperson, er der således ikke tale om en egnet foranstaltning. Dette understøttes af forarbejderne, hvorefter det tillægges særlig vægt, at der udpeges en kontaktperson, som den unge har et tillidsforhold til, eller hvor et sådant hurtigt vil opstå.⁹⁸

En foranstaltning kan dog i visse tilfælde iværksættes uden forældremyndighedsindehavernes samtykke, jf. § 13, stk. 3 og stk. 4. Efter stk. 3 kan det ske, hvis det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges særlige behov for støtte, og hvis formålet med foranstaltningen kan opnås på trods af det manglende samtykke. Denne bestemmelse skal sikre, at den unge får den nødvendige støtte i de situationer, hvor samtykke ikke kan opnås, eksempelvis fordi kun den ene

⁹¹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 37

⁹² Bemærkninger til L84, 2018-19, side 68

⁹³ *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 102

⁹⁴ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 68

⁹⁵ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 37

⁹⁶ *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 104

⁹⁷ *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 105

⁹⁸ *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 119

forældremyndighedsindehaver samtykker. Den skal også forhindre, at det bliver nødvendigt at anbringe den unge uden for hjemmet uden samtykke, for at den unge kan få den nødvendige behandling.⁹⁹ Efter stk. 4 kan det ske, hvis den unge har adfærdsproblemer eller udviser negativ adfærd af en sådan karakter, at der er risiko for, at vedkommendes udvikling er i fare, og hvis det vurderes, at et frivilligt samarbejde med den unge og forældremyndighedsindehaverne ikke er tilstrækkeligt til at afhjælpe den unges problemer. Der kan således træffes afgørelse efter denne bestemmelse, hvor den unge er i risiko for en egentlig fejludvikling, og hvor den unge uden den rette hjælp er i risiko for omfattende problemer i voksenlivet.¹⁰⁰ Formålet er herefter at få den unge ind i en positiv udvikling. Den unges udvikling vil være i fare, hvis denne har sociale problemer og vanskeligheder af en sådan karakter, at udviklingen ikke følger andre jævnaldrende, eksempelvis i forhold til at opnå gode sociale relationer. Der kan træffes afgørelse efter stk. 4, uanset om samarbejde har været forsøgt med den unge eller ej, og det er derfor ikke en forudsætning, at der forinden afgørelsen efter stk. 4 har været iværksat et længere forløb med foranstaltninger eller et forsøg herpå. Ungdomskriminalitetsnævnet skal på baggrund af den ungefaglige undersøgelse vurdere, hvorvidt betingelserne i § 13, stk. 3 eller stk. 4 er til stede.¹⁰¹

Forbedringsforløbet fastsættes med en varighed på op til 2 år. Varigheden fastsættes ikke på baggrund af den form for kriminalitet, som den unge er dømt for, men nærmere ud fra hvor stort den unges behov for støtte er, og hvor lang tid det vil tage at bringe den unge tilbage i trivsel.¹⁰² Det gælder dog, at særlig alvorlig kriminalitet såsom grov vold eller voldtægt i sig selv vil tale for et længere forbedringsforløb. Dette skyldes selve karakteren af kriminaliteten, der indikerer så massive udviklingsmæssige problemer hos den unge, at det er nødvendigt med længerevarende støtte.¹⁰³ Eftersom forbedringsforløbet som ovenfor nævnt ikke må være mere indgribende end nødvendigt, skal varigheden være rimelig i forhold til de problemer, som foranstaltningen konkret skal bidrage til at løse hos den unge.¹⁰⁴

⁹⁹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 69

¹⁰⁰ *Holst m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”, side 104

¹⁰¹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 69

¹⁰² Bemærkninger til L84, 2018-19, side 37 samt *Holst m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”, side 124

¹⁰³ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 37 og 65

¹⁰⁴ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 38

Hvis den unge ikke overholder et forbedringsforløb, eksempelvis ved at begå ny kriminalitet, betyder dette ikke i sig selv, at Ungdomskriminalitetsnævnet kan træffe afgørelse om en ny foranstaltning.¹⁰⁵ Der skal i så fald foreligge en anmodning fra Ungekriminalforsorgen eller den ansvarlige kommune, hvis der skal træffes afgørelse om ændring af foranstaltning, jf. § 21, stk. 1.

Hvis Ungdomskriminalitetsnævnet har truffet afgørelse om et forbedringsforløb til den unge, kan denne afgørelse ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 55, stk. 1.

4.3.3. Anbringelse efter § 14

Ungdomskriminalitetsnævnet kan som led i forbedringsforløbet træffe afgørelse om, at den unge skal anbringes uden for hjemmet på et anbringelsessted, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 14.

Der kan først og fremmest træffes afgørelse om en frivillig anbringelse af den unge, jf. § 14, stk. 1. Dette forudsætter, at følgende tre betingelser opfyldes.

Den første betingelse for en frivillig anbringelse er, at anbringelsen må anses for at være af væsentlig betydning for den unges særlige behov for støtte, jf. stk. 1, 1. pkt. Der kan være et anbringelsesgrundlag, uanset at den unge på tidspunktet for nævnsmødet er inde i en positiv udvikling, da en anbringelse netop kan være afgørende for, at den positive udvikling fastholdes.¹⁰⁶ Det bemærkes, at denne betingelse har samme ordlyd som betingelsen efter § 13, stk. 2, og der henvises derfor nærmere til det ovenfor anførte herom.¹⁰⁷

Den anden betingelse er, at der skal foreligge samtykke fra både forældremyndighedsindehaverne og den unge, der er fyldt 15 år, jf. stk. 1, 2. pkt. Der vil således som udgangspunkt ikke kunne træffes afgørelse om en frivillig anbringelse, hvis kun en af parterne samtykker. At der kræves samtykke fra den unge, der er fyldt 15 år, skyldes en antagelse om, at den unge fra denne alder har så stor grad af

¹⁰⁵ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 107

¹⁰⁶ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 131

¹⁰⁷ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 130

personlig frihed, at anbringelse udgør et indgreb efter grundlovens § 71, stk. 1, hvorfor det kun kan finde sted under særligt betryggende retssikkerhedsmæssige procedurer, jf. § 71, stk. 6.¹⁰⁸

Endelig er det en betingelse, at samtykket skal omfatte formålet med anbringelsen, jf. stk. 1, 3. pkt. Et gyldigt samtykke forudsætter således, at der er tale om et informeret samtykke. Dette vil foreligge, hvis forældremyndighedsindehaverne og den unge udviser forståelse for formålet med anbringelsen. Modsat vil der ikke foreligge et informeret samtykke, hvis der opstilles betingelser for samtykket, herunder eksempelvis at samtykke kun gives til anbringelse et bestemt sted. Er dette tilfældet, kan samtykket ikke tillægges vægt.¹⁰⁹ Hvis hverken forældremyndighedsindehaverne eller den unge vil samtykke til formålet med anbringelsen eller er i stand til at forstå det, foreligger der ikke samtykke. I så fald skal en afgørelse om anbringelse træffes efter § 14, stk. 2 eller stk. 3, som gennemgås nedenfor.¹¹⁰

Der kan desuden træffes afgørelse om anbringelse af den unge uden for hjemmet uden samtykke, jf. § 14, stk. 2. Anbringelse uden samtykke forudsætter, at to betingelser skal være opfyldt. Der er tale om strenge betingelser, som skal sikre, at anbringelse uden samtykke kun sker, når det er absolut nødvendigt. Dette følger af grundlovsbeskyttelsen i § 71, stk. 1, der skal beskytte mod indgreb i den personlige frihed, og EMRK art. 8, stk. 2, hvorefter der kræves et klart hjemmelsgrundlag, en saglig begrundelse og proportionalitet.¹¹¹

Anbringelse uden samtykke er først og fremmest betinget af, at der foreligger en begrundet formodning for, at den unges problemer ikke kan løses under fortsat ophold i hjemmet. Når der kun kræves en *formodning*, betyder det, at det ikke er en betingelse for anbringelse uden samtykke, at der har været forsøgt med andre mindre indgribende foranstaltninger forinden anbringelsen.¹¹² Det betyder derimod blot, at der skal foretages en vurdering af, hvorvidt den unges problemer reelt kan afhjælpes under anvendelse af mindre indgribende foranstaltninger.¹¹³ At formodningen skal være *begrundet*, betyder, at det skal være tydeligt, hvorfor anbringelse er nødvendig i stedet for andre

¹⁰⁸ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 132

¹⁰⁹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 70

¹¹⁰ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 133

¹¹¹ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 134

¹¹² Bemærkninger til L84, 2018-19, side 70 samt Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 128 og 141

¹¹³ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 128 og 141

foranstaltninger.¹¹⁴ Der vil eksempelvis foreligge en begrundet formodning, hvis den unge har søskende, som er tvangsanbragt på baggrund af utilstrækkelig omsorg fra forældremyndighedsindehaverne, og hvis det ud fra foreliggende oplysninger må antages, at forebyggende foranstaltninger i hjemmet ikke vil være tilstrækkelige.¹¹⁵

Anbringelse uden samtykke er desuden betinget af, at der foreligger en åbenbar risiko for, at den unges sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade. *Den unges sundhed* relaterer sig til den unges almentilstand, herunder ikke blot den unges helbredsmæssige forhold, men også andre forhold af betydning for den unges trivsel. *Den unges udvikling* sigter mod, hvorvidt den unge eksempelvis modtager den fornødne omsorg, herunder om den unge har et trygt opvækstmiljø. Ved vurderingen af, hvorvidt der herefter foreligger en *åbenbar risiko for alvorlig skade*, skal der ikke kun tages hensyn til, hvordan den unges nuværende tilstand er, men også til hvordan den unges fremtidige opvækstbetingelser vil være. At der kun skal foreligge en *åbenbar risiko for skade*, indebærer, at skaden ikke allerede skal være sket på tidspunktet for anbringelsen. Bestemmelsen gør det således muligt at gribe ind over for den unge, inden skaden har udviklet sig på en måde, der gør det svært at hjælpe den unge tilbage i trivsel. Der kræves dog en vis sikkerhed for, at en skade vil indtræde, hvis der ikke træffes afgørelse om anbringelse.¹¹⁶

Der skal nærmere være en åbenbar risiko for, at den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af en række indikationskriterier, som opregnes i § 14, stk. 2.¹¹⁷ Der skal således være tale om en risiko for alvorlig skade på grund af 1) utilstrækkelig omsorg for eller behandling af den unge, 2) overgreb, som den unge har været udsat for, 3) misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos den unge eller 4) andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos den unge. En anbringelse uden samtykke kan herefter begrundes enten i forældremyndighedsindehavernes forhold, den unges forhold eller forhold, der relaterer sig til begge parter.¹¹⁸ Det kræves blot, at et af disse indikationskriterier opfyldes, men der kan også træffes afgørelse på baggrund af flere.¹¹⁹ Af Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelse skal det fremgå hvilke eller hvilken af

¹¹⁴ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 140

¹¹⁵ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 71

¹¹⁶ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 70 samt Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 134-135

¹¹⁷ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 70-71

¹¹⁸ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 70

¹¹⁹ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 135

indikationskriterierne, der vurderes at indebære en åbenbar risiko for alvorlig skade den unges sundhed eller udvikling.¹²⁰

Ungdomskriminalitetsnævnet kan træffe desuden afgørelse om, at den unge skal anbringes uden for hjemmet efter stk. 2, uanset at forældremyndighedsindehaverne og den unge, der er fyldt 15 år, har givet samtykke til anbringelse efter stk. 1, jf. § 14, stk. 3. Dette forudsætter, at hensynet til den unge på afgørende måde taler for det. Bestemmelsen vil især være relevant i tilfælde, hvor der er tvivl om samtykkets oprigtighed, herunder hvor der er en risiko for, at forældremyndighedsindehaveren eller den unge vil trække sit samtykke tilbage umiddelbart efter anbringelsen på trods af behov for en længerevarende indsats over for den unge. Efter forarbejderne er denne usikkerhed u hensigtsmæssig for den unge.¹²¹ Bestemmelsen kan også være relevant i andre tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt forældremyndighedsindehaveren eller den unge fuldt ud har forstået retsvirkningerne af en anbringelse. Det kan eksempelvis også være et afgørende hensyn, der kan begrunde anbringelse efter stk. 3, at den unge har et særligt behov for med sikkerhed at vide, hvor vedkommende skal bo.¹²²

Ungdomskriminalitetsnævnet kan endvidere anbringe en ung, der er fyldt 15 år, uden for hjemmet efter stk. 1, uanset at betingelserne i stk. 1 og stk. 2 ikke er opfyldt, jf. § 14, stk. 4. Dette forudsætter først og fremmest, at den unge samtykker til anbringelsen. Der er således tale om en lempelse, da det ellers er en nødvendig forudsætning for anbringelse efter stk. 1, at der foreligger samtykke både fra forældremyndighedsindehaverne og den unge, der er fyldt 15 år.¹²³ Det forudsætter desuden, at anbringelsen må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges særlige behov, og at problemerne ikke kan løses under den unges fortsatte ophold i hjemmet. Den unge har efter denne bestemmelse mulighed for at anmode om anbringelse, men det er dog fortsat Ungdomskriminalitetsnævnet, der træffer den endelige beslutning.¹²⁴

Ungdomskriminalitetsnævnet skal altid vurdere, hvorvidt der er grundlag for at anbringe den unge uden for hjemmet, hvis sagen vedrører grovere personfarlig kriminalitet jf. § 14, stk. 5. Der er tale om en pligtmæssig vurdering, hvilket skyldes den personfarlige kriminalitets grove karakter, som i

¹²⁰ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 71

¹²¹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 72 samt *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 141-142

¹²² Bemærkninger til L84, 2018-19, side 72

¹²³ *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 142

¹²⁴ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 72

sig selv er indikation for, at den unge har svære sociale problemer og dermed et omfattende støttebehov.¹²⁵

Anbringelse efter § 14 sker som led i forbedringsforløb efter § 13. Anbringelsen har derfor samme varighed som et forbedringsforløb og kan ikke være mere end 2 år. Hvis der er behov for, at anbringelsen fortsætter efter udløbet af forbedringsforløbet, må den unges handlekommune træffe afgørelse herom. Ungdomskriminalitetsnævnet kan dog træffe en ny afgørelse om anbringelse som led i et forbedringsforløb, hvis den unge på ny henvises hertil.¹²⁶

Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser kan som udgangspunkt ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 55, stk. 1. Det gælder dog som en undtagelse hertil, at afgørelser efter § 14, stk. 2-4 kan indbringes for Ankestyrelsen, jf. § 55, stk. 2.

4.3.4. Ingen foranstaltninger efter § 36 a

Ungdomskriminalitetsnævnet kan på baggrund af en indstilling fra kommunen træffe afgørelse om, at der ikke skal iværksættes foranstaltninger over for en ung, der har svært nedsat psykisk funktionsevne, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 36 a, stk. 1, 1. pkt.

Bestemmelsen kan opdeles i tre betingelser, herunder at den unge skal vurderes til at have en svært nedsat psykisk funktionsevne, at kommunen skal indstille til, at der ikke skal iværksættes foranstaltninger, og at den svært nedsatte psykiske funktionsevne efter Ungdomskriminalitetsnævnets vurdering med betydelig vægt skal tale for, at sagen ikke skal behandles.¹²⁷

Det kræves som anført ovenfor, at den unge har en *svært* nedsat psykisk funktionsevne, og det er således ikke tilstrækkeligt med en let til moderat nedsat psykisk funktionsevne. Dette understreges i forarbejderne, hvoraf det netop fremgår, at den unges udviklingsniveau skal være langt fra alderssvarende. Den unges evne til at fungere i hverdagen skal således afvige væsentligt fra, hvad der gør sig gældende for gennemsnitlige jævnaldrende. Bestemmelsen omfatter unge med forskellige

¹²⁵ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 73 samt *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 143

¹²⁶ *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 143-144

¹²⁷ Institut for Menneskerettigheder, "Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv", rapport, 2022, side 31 (herefter Institut for Menneskerettigheder, "Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv")

former for psykiske udfordringer, eksempelvis ADHD, men det er ikke et krav, at den unge har en diagnose.¹²⁸

Den unge kan på baggrund af en indstilling fra den kommune, den unge er tilknyttet, fritages fra at få sin sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet. Indstillingen behandles af Ungdomskriminalitetsnævnets formand og ledelse, og såfremt disse er enige i kommunens indstilling, kan der træffes afgørelse om ikke at iværksætte foranstaltninger over for den unge. Afgørelsen træffes på et skriftligt grundlag, således at den unge undgår fysisk fremmøde i Ungdomskriminalitetsnævnet.¹²⁹

Kapitel 5. Retspraksis

I det følgende analyseres en række domme, som er afsagt over for unge i det strafferetlige system. Straffeloven hjemler en række forskellige sanktioner over for unge. Dette kapitel vil derfor belyse, hvad retten lægger vægt på i forbindelse med henvisningen af den unge til Ungdomskriminalitetsnævnet. Det vil desuden blive belyst, hvad der lægges vægt på ved valg af ungdomssanktionen samt ved vurderingen af, om den unge skal idømmes en betinget eller ubetinget straf.

5.1. Straffelovens § 57

Det ses i praksis, at anklagemyndigheden i en række straffesager mod unge nedlægger påstand om, at den unge som vilkår til en betinget straf skal efterkomme en eventuel afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet §§ 12-14, jf. straffelovens § 57, nr. 10. Dette kræver dog, at den unge opfylder betingelserne i § 2, stk. 1, som er gennemgået i afsnit 4.2. En af betingelserne er netop, at den unge skal være idømt en straf for enten personfarlig kriminalitet eller for anden alvorlig kriminalitet.

5.1.1. Personfarlig kriminalitet

Hvis der er tale om personfarlig kriminalitet, er det som tidligere anført hovedreglen, at der altid skal ske henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet.¹³⁰

¹²⁸ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 258-260

¹²⁹ Holst m.fl., "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 258

¹³⁰ Elholm m.fl., "Kommenteret straffelov – Almindelig del", side 410

I denne dom blev en ung på 16 år fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, da den tiltalte havde truet en politiassistent under dennes udførelse af tjenesten. I byretten blev den tiltalte idømt en betinget straf med vilkår om at efterkomme en eventuel afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet. Den tiltalte forklarede i byretten om sine personlige forhold, at han kom fra et funktionelt hjem, at begge hans søskende var i et uddannelsesforløb, og at han skulle starte på en ungdomsuddannelse efter sommerferien. Den tiltalte forklarede endvidere, at han normalt ikke drak alkohol eller havde et misbrug af euforiserende stoffer, og at han ikke havde haft et behov for særlig støtte. Han var desuden ikke tidligere straffet for kriminalitet. Retten fandt, at den tiltalte uanset hans personlige forhold skulle efterkomme en eventuel afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet, og retten lagde i den forbindelse blandt andet vægt på, at den tiltalte var under 18 år, og at der var tale om personfarlig kriminalitet.

Den tiltalte ankede dommen med påstand om formildelse, således at der ikke skete henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet. Den tiltalte forklarede supplerende for landsretten, at han var stoppet på ungdomsuddannelsen og i stedet begyndt i 10. klasse. Der blev desuden afgivet forklaring fra den tiltaltes socialrådgiver om, at hun havde et tæt samarbejde med den tiltaltes mor og uddannelsesvejleder med henblik på at fastholde den tiltalte i et uddannelsesforløb. I sin begrundelse bemærkede landsretten, at der henset til den tiltaltes alder var mulighed for, at der kunne gennemføres et meningsfuldt forløb pålagt af Ungdomskriminalitetsnævnet. Landsretten bemærkede særligt, at det i sager om personfarlig kriminalitet ikke var en betingelse for henvisningen, at der var risiko for, at den tiltalte ville begå ny kriminalitet. Landsretten tiltrådte herefter, at der uanset den tiltaltes personlige forhold skulle fastsættes et sådant vilkår, og dommen blev derfor stadfæstet.

Det er som tidligere anført den altovervejende hovedregel, at en ung, der har begået personfarlig kriminalitet, skal henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet. Eftersom der er tale om en hovedregel, indikeres det, at der er undtagelser. Retten opretholder dog hovedreglen i denne dom. Dette sker, selvom den tiltalte har gode personlige forhold og ingen kriminel baggrund. Det kan udledes heraf, at dette ikke er tilstrækkeligt til at fravige hovedreglen. Dette understøttes desuden af, at retten netop påpeger, at det ikke er en forudsætning for henvisningen, at den tiltalte er i risiko for at begå ny kriminalitet. Dommen giver således udtryk for, at det kræver særligt tungtvejende grunde, hvis der skal ske fravigelse af hovedreglen.

I denne dom blev en ung på 17 år fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 1, da den tiltalte havde placeret et knæ i maven på forurettede, mens hun lå ned, hvorefter han havde bidt hende i ansigtet, og senere havde sparket forurettede på benet. Det blev i sagen oplyst, at den tiltalte havde en form for autisme, og at der ved kommunen var tilrettelagt et særligt forløb om indsigt i autisme, som den tiltalte fulgte. Den tiltalte blev idømt en betinget straf med vilkår om, at den tiltalte ikke måtte begå kriminalitet i en prøvetid på 1 år fra endelig dom, og at den tiltalte skulle undergive sig kommunale foranstaltninger vedrørende skolegang og autisme under prøvetiden. Byretten fandt på baggrund af den tiltaltes alder, oplysningerne om den tiltaltes personlige forhold og oplysningerne om de foranstaltninger, som allerede var iværksat af kommunen, at der ikke var grundlag for at fastsætte vilkår om behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet.

Dommen blev anket til landsretten. Den tiltaltes socialrådgiver afgav i den forbindelse en supplerende udtalelse om den tiltalte. Det fremgik heraf, at den tiltalte ikke havde et godt forhold til sin far, og at den tiltalte generelt havde haft et udfordrende liv og en svær opvækst som følge af forældrenes skilsmisse og skoleskift. Det fremgik desuden, at den tiltalte havde det svært derhjemme, var særdeles udsat og havde været selvmordstruet. Han havde ikke en god relation til hverken sin mor som følge af sin kriminelle adfærd og løgne, da han blandt andet havde stjålet fra hende. Den tiltalte havde støtte i form af en kontaktperson, som arbejdede med den tiltalte i forhold til sin adfærd og pasning af skolen. Den tiltalte havde supplerende forklaret, at han fortsat gik i skole. Han forklarede desuden, at han tidligere havde problemer med sin mor, men at de var løst, og at de havde fået et godt forhold til hinanden. Han var for det meste hjemme efter skole. Landsretten fandt til trods for den tiltaltes forklaring, at der alligevel skulle fastsættes vilkår om, at den tiltalte skulle efterkomme en eventuel afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet. Landsretten lagde i den forbindelse vægt på den tiltaltes unge alder og den begåede personfarlige kriminalitet, og landsretten påpegede i denne sammenhæng, at det ikke kunne føre til et andet resultat, at den tiltalte efter egen forklaring havde forbedret sine personlige forhold, og at der var iværksat kommunale foranstaltninger over for den tiltalte. Landsretten ændrede således byrettens dom.

Hovedreglen om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet i forbindelse med personfarlig kriminalitet fraviges i byretten, men fastholdes dog i landsretten. Med § 244 er der tale om simpel

vold, som er omfattet af begrebet *personfarlig kriminalitet*, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 2, stk. 1. Der er således tale om en handling, som klart hører under hovedreglen, og det er derfor særligt bemærkelsesværdigt, at dommen har forskellige udfald i byretten og landsretten. Det antages netop, at den tiltaltes forhold ikke har ændret sig betydeligt mellem tidspunktet for behandlingen i byretten og i landsretten. I sin begrundelse har byretten lagt vægt på den tiltaltes autismediagnose og de tiltag, som kommunen i den forbindelse har iværksat. Landsretten har derimod på trods af disse forhold fundet, at der ikke er grundlag for at fravige hovedreglen om henvisning. Byrettens begrundelse indikerer, at byretten anser det for tilstrækkeligt, at kommunen har iværksat tiltag rettet mod den tiltaltes autismediagnose, hvorimod landsretten i højere grad har fokus på målrettede tiltag, der skal hjælpe den tiltalte ud af et længerevarende, kriminelt mønster.

U 2021.3136

I denne dom blev en ung på 15 år fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 222, stk. 1 og § 225, da han havde haft samleje med forurettede og havde stukket en finger op i skridtet på hende. Under sagen blev en pædagogisk-psykologisk vurdering af den tiltalte fra 2018 fremlagt. Det fremgik heraf, at den tiltalte tidligere havde modtaget støtte i sin skole, og at han fortsat havde behov for specialpædagogisk bistand. Den tiltalte havde i den forbindelse været underlagt en kognitiv vurdering. Det fremgik heraf, at den tiltalte havde et kognitivt funktionsniveau langt under gennemsnittet for sin alder og generelt store kognitive vanskeligheder, eksempelvis ved logisk tænkning og almindelig forståelse. Den tiltalte blev idømt en betinget straf med vilkår om prøvetid i år fra endelig dom. Byretten fandt undtagelsesvist henset til en samlet vurdering af den tiltaltes personlige forhold, at det ikke var nødvendigt, at der skulle fastsættes vilkår om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet.

Anklagemyndigheden ankede dommen til landsretten med påstand om skærpelse, således at den tiltalte også skulle efterkomme en afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet. Landsretten fandt herefter i overensstemmelse med byrettens vurdering, at det efter karakteren af forholdet sammenholdt med den tiltaltes personlige forhold og de oplyste omstændigheder i øvrigt undtagelsesvist ikke var formålstjenligt at fastsætte vilkår om Ungdomskriminalitetsnævnet. Landsretten stadfæstede herefter dommen.

Hovedreglen om henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet blev i denne dom fraveget i både byretten og landsretten. Dette er først og fremmest bemærkelsesværdigt, da der er tale om en seksualforbrydelse, som er omfattet af begrebet *personfarlig kriminalitet*, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 2, stk. 1. Der er dog som tidligere anført tale om en hovedregel, som kan fraviges. Det kan udledes af denne dom, at det er de mentale forhold, der har afgørende betydning for udfaldet. Der kan i den sammenhæng drages paralleller mellem denne dom og TfK 2022.313. De mentale forhold havde netop betydning i byretten i TfK 2022.313, men ikke i landsretten, der ikke fandt grundlag for at tillægge disse forhold særlig betydning. Det skal dog bemærkes, at der er tale om forskellige former for mentale udfordringer, da den tiltalte i denne dom har store kognitive vanskeligheder, mens den tiltalte i TfK 2022.313 har en autismediagnose. At landsretten således ikke finder det formålstjenstligt, har antagelsesvist sammenhæng med, at den tiltalte ikke fungerer alderssvarende, og at det således ikke vil resultere i et meningsfuldt forløb for den tiltalte.

5.1.2. Anden alvorlig kriminalitet

Hvis der er tale om anden alvorlig kriminalitet, vil henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet kræve, at den unge samtidig vurderes at være i særlig risiko for at begå yderligere kriminalitet.¹³¹

TfK 2020.505

I denne sag blev en ung på 15 år fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 293 a. Han havde i forening med to andre uberettiget gjort brug af en motorcykel, som de to andre havde trukket hen til en parkeringsplads, hvor den tiltalte overdrog en skruetrækker, som blev anvendt til at forsøge at starte motorcyklen. Dette skete, mens den tiltalte var til stede. Den tiltalte forklarede i retten, at han gik på Business College, og at han tog sin skole seriøst. Han forklarede desuden, at han var i et praktikforløb. I retten blev en vurdering fra forebyggelsesenheden ved politiet, som blev foretaget få dage efter den strafbare handling, fremlagt. Herefter fandtes den tiltalte at være i risiko for tilbagefald på grund af det miljø, han færdedes i, og de risikofaktorer, han var omgivet af. Det blev desuden oplyst, at den tiltalte var tilknyttet et projekt og månedligt deltog i møder med en politibetjent og en person fra kommunen. Den tiltalte samarbejdede om begge disse forløb. Byretten idømte den tiltalte en betinget straf med vilkår om, at den tiltalte ikke måtte begå noget strafbart i en prøvetid på 1 år fra endelig dom. Byretten vurderede ikke, at der skulle fastsættes vilkår om henvisning til

¹³¹ *Elholm m.fl.*, ”Kommenteret straffelov – Almindelig del”, side 410

Ungdomskriminalitetsnævnet, da der ikke på det daværende tidspunkt var en særlig risiko for, at den tiltalte ville begå ny kriminalitet, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 2, stk. 1, nr. 2. Byretten lagde i den forbindelse vægt på karakteren af forholdet og det faktum, at den tiltaltes situation siden forebyggelsesenhedens vurdering havde stabiliseret sig.

Dommen blev anket til landsretten. Den tiltalte forklarede supplerende, at han havde meldt sig ud af Business College, da han ville starte på maleruddannelsen, hvilket han havde aftalt med kommunen. Han var fortsat tilknyttet projektet, og der blev arbejdet på at finde en praktikplads til ham. Han deltog fortsat i de månedlige møder, hvor de snakkede om hans dagligdag. Landsretten tiltrådte af de grunde, der var anført af byretten, at den tiltalte ikke var i særlig risiko for at begå yderligere kriminalitet, og landsretten stadfæstede herefter dommen.

Der er i denne sag tale om brugstyveri. Denne form for kriminalitet er som anført i afsnit 4.2 omfattet af *anden alvorlig kriminalitet*, hvorfor den første betingelse for henvisning opfyldes. Dette er dog ikke tilstrækkeligt, da det samtidig kræves, at der skal være særlig risiko for, at den tiltalte vil begå yderligere kriminalitet. Retten foretager i sagen en vurdering heraf, og både byretten og landsretten finder, at en sådan risiko ikke er til stede grundet de forløb, som den tiltalte følger. Det bemærkes, at forholdet begås i juni 2019, at forebyggelsesenhedens vurdering er fra juli 2019, mens dommen i byretten er afsagt i december 2019. Der er således tale om en relativt kort periode, hvor den tiltalte har haft muligheden for at ændre sine forhold i en sådan grad, at han ikke længere anses for at være kriminalitetstruet. At retten ikke finder det nødvendigt med en henvisning, kan dog antagelsesvist begrundes med, at der skal være tale om en *særlig* risiko. Det kan derfor udledes af dommen, at det tillægges særlig betydning, at den unge har gode, personlige forhold i forbindelse med en vurdering efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 2, stk. 1, nr. 2. Der skal således foreligge tungtvejende omstændigheder, der peger i retning af, at den unge er særligt kriminalitetstruet, før retten ser bort fra de gode, personlige forhold. Det bemærkes, at disse ikke har samme betydning i sager om personfarlig kriminalitet, hvor sådanne forhold som udgangspunkt ikke kan bevirke, at der ikke sker henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet.

5.2. Straffelovens § 74 b

Det ses i praksis, at anklagemyndigheden i en række straffesager mod unge nedlægger påstand om, at den unge som tillægsforanstaltning til en ubetinget straf skal efterkomme en eventuel afgørelse fra

Ungdomskriminalitetsnævnet efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet §§ 12-14, jf. straffelovens § 74 b.

5.2.1. *Personfarlig kriminalitet*

I dom af 11. juni 2024 ved Retten i Randers blev en ung på 16 år fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 237 ved at have dræbt forurettede med et knivstik i brystet. Parterne mødtes efter aftale, men eftersom forurettede forud for hændelsen havde truet den tiltalte, havde den tiltalte medbragt en kniv. Der opstod tumult mellem dem, og forurettede slog den tiltalte med knytnæveslag, hvorefter den tiltalte stak forurettede i brystet med kniven. Byretten idømte den tiltalte en ubetinget straf og fastsatte som tillægsforanstaltning hertil, at den tiltalte skulle efterkomme en eventuel afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet. Byretten lagde i den forbindelse vægt på, at den tiltalte var dømt for personfarlig kriminalitet.

Ved dom af den 5. december 2024 ved Vestre Landsret blev byrettens dom stadfæstet dog med den ændring, at tillægsforanstaltningen om at efterkomme en eventuel afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet blev ophævet. Landsretten bemærkede, at det fremgik af forarbejderne til straffelovens § 74 b, at den unge ikke skulle idømmes en tillægsforanstaltning til en ubetinget straf, hvis der fra det forventede prøveløsladelses- eller løsladelsestidspunkt var mindre end 3 måneder til, at den unge fyldte 18 år. Landsretten fandt herefter, at der henset til længden af den idømte straf og den tiltaltes alder ikke var grundlag for at idømme en tillægsforanstaltning.

Der er i denne sag tale om manddrab. Denne form for kriminalitet er omfattet af *personfarlig kriminalitet* i § 74 b, nr. 1. Som tidligere anført er det hovedreglen, at der altid skal ske henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet. Retten skal dog tage hensyn til den unges alder i den forstand, at de foranstaltninger, som Ungdomskriminalitetsnævnet træffer afgørelse om, vil ophøre ved det fyldte 18. år. Denne sag vedrører en ung på 16 år. Eftersom der er tale om personfarlig kriminalitet, skal der som udgangspunkt ske henvisning, som byretten netop træffer afgørelse om. Byretten fastsætter dog samtidig straffen til 8 års fængsel. Det bemærkes her, at sagen først vil blive behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet, når den tiltalte er løsladt. Som følge af den tiltaltes alder sammenholdt med straffens længde vil den tiltalte ikke komme for Ungdomskriminalitetsnævnet, inden denne fylder 18 år. Landsrettens dom er således i overensstemmelse med forarbejderne, da den tiltalte på løsladelsestidspunktet ikke vil høre under Ungdomskriminalitetsnævnet kompetence, hvorfor det

netop er overflødigt at fastsætte en sådan tillægsforanstaltning. Det er derfor særdeles bemærkelsesværdigt, at byretten træffer afgørelse om henvisning, når byretten samtidig idømmer den tiltalte en fængselsstraf på 8 år.

5.2.2. *Anden alvorlig kriminalitet*

I TfK 2023.332 blev en ung på 16 år fundet skyldig i overtrædelse af lov om euforiserende stoffer ved besiddelse og salg af cirka 117 gram hash og cirka 31 gram skunk som led i den organiserede hashhandel på Christiania. Det blev under sagen oplyst, at den tiltalte tidligere var straffet for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Byretten idømte den tiltalte en betinget straf og lagde i den forbindelse vægt på, at den tiltalte var 16 år, ikke tidligere straffet for handel med euforiserende stoffer og var inde i en positiv udvikling. Byretten vurderede, at den tiltalte var i særlig risiko for at begå yderligere kriminalitet, da den tiltalte havde gjort sig skyldig i overtrædelse af lov om euforiserende stoffer med henblik på videreoverdragelse, og da der var oplysninger om, at den tiltalte havde et hashforbrug. Det blev fastsat som et vilkår til den betingede dom, at den tiltalte skulle efterkomme en afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet.

Dommen blev anket af anklagemyndigheden med påstand om skærpelse, således at straffen blev ubetinget. Der blev i landsretten afgivet forklaring af den tiltaltes socialrådgiver om, at kommunen havde fundet en praktikplads til den tiltalte. Den tiltalte havde tidligere afvist hjælp, men efter den i sagen omtalte episode havde den tiltalte taget imod kommunens tilbud, og det gik derfor væsentlig bedre med den tiltalte. Den tiltalte forklarede, at han havde fået tilknyttet en kontaktperson. Landsretten stadfæstede byrettens dom med de ændringer, at straffen blev ubetinget, og at den tiltalte som tillægsforanstaltning skulle efterkomme en eventuel afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet. Landsretten lagde vægt på karakteren af den begåede kriminalitet, den tiltaltes alder og de øvrige oplysninger om hans personlige forhold.

Der er i denne sag tale om besiddelse og salg af euforiserende stoffer. Denne form for kriminalitet er omfattet af *anden alvorlig kriminalitet*. Retten foretager i sagen en vurdering af, hvorvidt den unge er i *særlig* risiko for at begå yderligere kriminalitet. Retten finder herefter, at en sådan risiko er til stede. Den vurdering, som retten i denne sag foretager, er den samme vurdering, som foretages i forbindelse med henvisning efter straffelovens § 57, nr. 10. Det bemærkes dog, at retten i denne sag ikke tillægger den tiltaltes personlige forhold samme betydning, som retten gør i TfK 2020.505, hvor

den tiltalte i forening med andre blev fundet skyldig i brugstyveri af en motorcykel. I begge sager har den tiltalte generelt forbedret sine personlige forhold, blandt andet er begge tiltalte i et praktikforløb og samarbejdsvillige omkring de tiltag, som de tilbydes. Det er derfor bemærkelsesværdigt, at sagerne får to forskellige udfald i forhold til henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet. Forskellen kan dog antagelsesvist begrundes ud fra karakteren af de kriminelle forhold, som de tiltalte har begået, da den tiltalte i denne sag har deltaget i den organiserede hashhandel på Christiania. Modsat har den tiltalte i TfK 2020.505 begået et enkeltstående forhold af berigelseskriminalitet af mindre grov karakter.

5.3. Straffelovens § 74 a

Der er efter straffelovens § 74 a mulighed for at fastsætte en ungdomssanktion for den unge, der har begået grovere personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet. Det er dog efter bestemmelsens ordlyd en forudsætning, at det skal anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

TfK 2018.617

I denne dom blev en ung på 16 år fundet skyldig i røveriforsøg, jf. straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, jf. § 21, og i grov vold, jf. § 245, da den tiltalte brød ind i forurettedes campingvogn, forsøgte at tage forurettedes bilnøgler og herefter slog forurettede med en nødhammer. Desuden blev den tiltalte fundet skyldig i tyveri, jf. § 276, og ulovlig våbenbesiddelse, jf. § 192 a, stk. 1, nr. 1, da han få dage senere brød ind i samme campingvogn og stjal et jagtgevær med tilhørende ammunition. Det blev under sagen oplyst, at den tiltalte ikke var tidligere straffet. Ungesamrådet¹³² udtalte, at den tiltalte var egnet til en ungdomssanktion. Om sine personlige forhold forklarede den tiltalte, at han boede hos sine forældre, ikke længere tog narkotika, og at han var startet på uddannelse. Byretten fandt ikke, at den tiltalte kunne idømmes en ungdomssanktion trods oplysningerne om den tiltaltes alder og personlige forhold, men idømte den tiltalte en ubetinget straf på 2 år og 6 måneder. Byretten lagde i den forbindelse vægt på forholdenes grovhed.

Den tiltalte ankede dommen med påstand om formildelse, således at straffen blev ændret til en ungdomssanktion. Landsretten fandt, at den af byretten udmålte straf var passende, og at ungdomssanktionen ikke kunne anvendes i denne sag. Landsretten bemærkede, at det typisk var en forud-

¹³² Ungesamrådet er et tværsektorielt samarbejdsorgan, der på baggrund af fælles drøftelser udarbejder en indstilling til anklagemyndigheden og til retten om det mest hensigtsmæssige sanktionsvalg til unge lovovertrædere

sætning for anvendelse af denne form for sanktion, at den tiltalte efter praksis ville få udmålt en ubetinget straf på mellem 30 dage og 1 år. Landsretten bemærkede dog, at det ikke var en absolut grænse, da sanktionen i visse tilfælde kunne anvendes i forbindelse med straffe på op til 1 år og 6 måneder, hvis det måtte anses for mere formålstjenlig end almindelig fængselsstraf.

Både byretten og landsretten finder, at den tiltalte ikke kan idømmes en ungdomssanktion. Der foreligger i sagen flere strafbare forhold, som alle enkeltvis hører under henholdsvis *personfarlig kriminalitet* og *anden alvorlig kriminalitet*. Der er således tale om en sag, hvor det som udgangspunkt er muligt at anvende en ungdomssanktion, men dette forudsætter yderligere, at det anses for formålstjenstligt. Det fremgår af både byrettens og landsrettens dom, at der foretages en vurdering af de forhold, der foreligger i sagen, herunder den tiltaltes personlige forhold, men også karakteren af kriminaliteten. Den retlige vurdering er herefter, at der er tale om særdeles grove forhold, og grundet den grove karakter vil en strafudmåling blive 2 år og 6 måneder. Som følge af straffens længde vil en ungdomssanktion ikke kunne anvendes over for den tiltalte. Landsretten bemærker dog, at det i særlige tilfælde er muligt at anvende en ungdomssanktion over for en ung, selvom strafudmålingen overstiger 1 år. Landsretten nævner som eksempel en straf på 1 år og 6 måneder. Det kan dog udledes af dommen, at selvom den tiltaltes personlige forhold vil kunne begrunde anvendelse af en ungdomssanktion, er der her tale om så grove forhold med gentagen kriminalitet, at selv den tiltaltes personlige forhold ikke vil kunne føre til andet resultat. Det kan heraf udledes, at når der foreligger så grove forhold som i denne sag, skal særdeles tungtvejende forhold være til stede, før ungdomssanktionen kan anvendes. Det bør hertil bemærkes, at strafudmålingen i denne sag væsentligt overstiger den strafferamme, der efter forarbejderne udgør en øvre grænse for ungdomssanktionens anvendelsesområde. Uanset at landsretten bemærker, at denne grænse kan overskrides, er det kun i et vist omfang, og en strafudmåling på 2 år og 6 måneders ubetinget fængsel vil derfor ikke falde inden for denne grænse.

TfK 2018.330

I denne dom blev en ung på 15 år fundet skyldig i voldtægt af en mindreårig, jf. straffelovens § 216¹³³ og § 222, da den tiltalte tiltvang sig samleje med forurettede ved at fastholde hendes ene arm, mens hendes anden arm var låst fast mellem deres kroppe. Den tiltalte gennemførte herefter samleje med forurettede, selvom forurettede sagde fra og forsøgte at skubbe den tiltalte væk. Der blev kort efter

¹³³ Det bemærkes, at dommen vedrører den forhenværende § 216, som gjaldt før lovændringen i 2021

hændelsen foretaget en personundersøgelse af den tiltalte, hvoraf det fremgik, at den tiltalte ikke var påvirket af alkohol, medicin eller euforiserende stoffer. Der var endvidere ikke tegn på akut psykisk sygdom, og den tiltalte var ikke selvmordstruet på daværende tidspunkt, men han blev opfordret til at søge psykiatrisk hjælp på grund af nylig selvskadende adfærd. Ungesamrådet udtalte sig i sagen om, at den tiltalte havde mange ressourcer og kompetencer samt en familie, der støttede ham. Den tiltalte var villig til at samarbejde med de relevante myndigheder, da han i forvejen var reflekterende over alvoren af hans kriminelle handling. Kommunen havde desuden etableret en støtteordning for den tiltalte, og det var derfor Ungesamrådets anbefaling, at den tiltalte blev idømt en ungdomssanktion. Om sine personlige forhold havde den tiltalte forklaret, at han passede sit arbejde, sin skole og sin fritidsinteresse. Byretten fandt i overensstemmelse med anbefalingen, at den tiltalte skulle idømmes en ungdomssanktion. Byretten lagde i den forbindelse vægt på sagens alvorlige karakter, men også på den tiltaltes alder og personlige forhold.

Anklagemyndigheden ankede dommen til landsretten med påstand om skærpelse, således at den tiltalte skulle idømmes en ubetinget straf. For landsretten blev en efterfølgende udtalelse fra kommunen fremlagt, hvoraf det fremgik, at den tiltalte var inde i en positiv udvikling. Den tiltalte forklarede supplerende, at han ville tage en gymnasial uddannelse, og at han havde en god relation til sin kontaktperson. Kontaktpersonen forklarede om den tiltalte, at han var inde i en svær periode efter varetægtsfængslingen, men at han havde fået det bedre og levede et alderssvarende liv. Landsretten bemærkede, at unge udelukkende kunne idømmes en ungdomssanktion, hvis strafudmålingen var fængsel mellem 30 dage og 1 år, men at det var muligt at anvende sanktionen, selvom strafudmålingen var højere, eksempelvis 1 år og 6 måneder, hvis den måtte anses for mere formålstjenlig end almindelig fængselsstraf. Landsretten bemærkede samtidig, at straffen for voldtægt var skærpet, således at udgangspunktet for strafudmålingen var fængselsstraf i 2 år og 6 måneder op til 3 år. Landsretten fandt, at der uanset strafskærpelsen for voldtægt var grundlag for at fastsætte en ungdomssanktion som følge af den tiltaltes alder, hans personlige forhold og omstændighederne ved den kriminelle handling. Landsretten stadfæstede herefter byrettens dom.

Både byretten og landsretten finder, at den tiltalte kan idømmes en ungdomssanktion. Der er i sagen tale om voldtægt af en mindreårig, som hører under *personfarlig kriminalitet*. Der foreligger desuden en række forhold, som efter rettens bedømmelse antagelsesvist gør det formålstjenligt at idømme en ungdomssanktion, herunder den tiltaltes positive udvikling, personlige forhold og støtte fra sin

familie. Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at den unge i nærværende sag idømmes en ungdomssanktion, når den almindelige strafferamme for voldtægt er minimum 2 år og 6 måneder, hvilket overstiger den ellers i forarbejderne fastsatte grænse for § 74 a. Det er især bemærkelsesværdigt, at landsretten sammenholder forarbejderne til § 74 a med forarbejderne til § 216, og at landsretten herefter fortsat finder, at en ungdomssanktion kan anvendes uanset uoverensstemmelsen mellem forarbejderne. Dette er særligt bemærkelsesværdigt ved sammenligning med TfK 2018.617, hvor retten ikke fandt grundlag for at fastsætte en ungdomssanktion, netop fordi strafferammen var 2 år og 6 måneder. Denne sammenligning understreger, at der er mulighed for at idømme en ungdomssanktion, selvom den i forarbejderne fastsatte grænse på cirka 1 år overskrides betydeligt, endda over de 1 år og 6 måneder, der ellers nævnes som eksempel i forarbejderne.

TfK 2019.1397

I denne dom blev en ung på 16 år fundet skyldig i overtrædelse af § 192 a, stk. 1, nr. 1 ved at være besiddelse af en revolver med tilhørende ammunition samt overtrædelse af lov om euforiserende stoffer ved at have været i besiddelse af kokain og hash. Det blev under sagen oplyst, at den tiltalte tidligere var straffet. En henvisningsskrivelse fra politiet blev fremlagt, og det fremgik heraf, at der var stærkt bekymrende forhold omkring den tiltalte. Dette skyldtes, at den tiltalte havde gennem sin opvækst oplevet mange svigt og været anbragt flere gange. Dette skyldtes desuden, at den tiltalte var kendt af politiet for en lang række forhold, hvor omfang og grovhed var tiltagende, og at den tiltalte havde et forbrug af euforiserende stoffer og var i kontakt med det narkokriminelle miljø. Anklagemyndigheden havde på baggrund heraf henvist den tiltalte til Ungdomskriminalitetsnævnet. Ungesamrådet anbefalede under sagen, at den tiltalte skulle idømmes en ungdomssanktion, hvis han fandtes skyldig. Ungdomsinstitutionen, hvor den tiltalte boede, havde udarbejdet en udtalelse vedrørende tiltaltes ophold, hvorefter det fremgik, at den tiltalte havde haft et godt forløb og havde tilpasset sig. Det var ungdomsinstitutionens opfattelse, at den tiltalte ville have gavn af et forløb, hvor der blev sat krav til ham, da han herved ville komme ind i en positiv udvikling. Han ville ellers være i risiko for at søge tilbage til det "gamle miljø". Om sine personlige forhold havde den tiltalte forklaret, at opholdet på ungdomsinstitutionen havde været godt, og han havde fået ro på sin tilværelse og samarbejdet om opholdet. Han ville gerne følge en eventuel ungdomssanktion.

Den tiltalte blev i byretten idømt en ungdomssanktion. Byretten lagde i den forbindelse vægt på oplysningerne om den tiltaltes personlige forhold, herunder at den tiltalte var 16 år på

gerningstidspunktet. Det blev undtagelsesvist fundet mere formålstjenstligt, at den tiltalte skulle idømmes en ungdomssanktion frem for en almindelig fængselsstraf, som normalt ville være det helt klare udgangspunkt i sager af denne karakter.

Landsretten bemærkede, at den tiltalte var fundet skyldig i blandt andet overtrædelse af straffelovens § 192 a, stk. 1, nr. 1, der efter forarbejderne som udgangspunkt medførte en fængselsstraf på 2 år og 3 måneder. Landsretten bemærkede desuden, at det efter forarbejderne til § 74 a ikke var muligt at anvende ungdomssanktionen, når den tiltalte var idømt en straf af denne længde. Byrettens dom blev derfor ændret, og den tiltalte blev idømt fængsel i 2 år og 3 måneder.

I denne dom fastsætter byretten en ungdomssanktion for den tiltalte, men landsretten ophæver dette. Der er i denne sag tale om ulovlig våbenbesiddelse, som hører under *anden alvorlig kriminalitet*. Byretten foretager desuden en vurdering af den tiltaltes personlige forhold, hvilket antagelsesvist er sket med henblik på at vurdere, om det er formålstjenligt. Det fremgår som tidligere anført af forarbejderne, at sanktionen er målrettet socialt belastede unge, som har begået grovere personfarlig kriminalitet eller mere omfattende berigelseskriminalitet, og som har markante tilpasningsvanskeligheder.¹³⁴ Det oplyses i dommen, at den tiltaltes opvækst har været præget af omsorgssvigt, og at han er kendt af politiet i forvejen. Ud fra oplysninger om den tiltaltes personlige forhold hører den tiltalte således inden for anvendelsesområdet af § 74 a, stk. 1, hvorfor ungdomssanktionen i denne dom må anses for at være formålstjenlig.

Modsat byretten finder landsretten, at det på grund af straffens længde alligevel ikke er en mulighed. Det fremgår af forarbejderne til § 74 a, at den unge kan idømmes en ungdomssanktion som alternativ til en ubetinget fængselsstraf på mellem 30 dage og 1 år op til 1 år og 6 måneder. Er straffen længere, kan den unge derfor ikke idømmes en ungdomssanktion. Det kan således konstateres, at landsrettens dom er i overensstemmelse med forarbejderne, hvorfor det også er bemærkelsesværdigt, at byretten alligevel anser anvendelse af ungdomssanktionen som en mulighed.

¹³⁴ *Elholm m.fl.*, ”Kommenteret straffelov – Almindelig del”, side 230 samt *Madsen m.fl.*, ”Strafferet 2 – Sanktionerne”, side 70

5.4. Betinget eller ubetinget straf?

En straf kan efter straffelovens § 56, stk. 1 gøres betinget, hvis retten finder det upåkrævet, at straffen kommer til fuldbyrdelse, og fuldbyrdelsen kan således udsættes under nærmere vilkår, eksempelvis at den tiltalte ikke begår ny kriminalitet i en vis prøvetid. Det følger endvidere af straffelovens § 15, at alle personer over 15 år kan pådrage sig et strafferetligt ansvar. Unge kan således idømmes en betinget straf. Spørgsmålet er dog, hvorvidt dette sker på lige vilkår med voksne, eller hvorvidt der alligevel tages særlige hensyn til unge ved vurderingen af, om straffen skal være betinget eller ubetinget.

En betinget straf forudsætter, at det ikke er påkrævet, at den tiltalte skal afsone sin straf. Det fremgår ikke nærmere af loven, hvornår det er *upåkrævet*, da retten i det enkelte tilfælde skal foretage en konkret vurdering baseret på forskellige hensyn. I denne sammenhæng har straffelovens §§ 80-82 særlig betydning.¹³⁵ Det følger af § 80, stk. 1, at der ved valget mellem betinget eller ubetinget straf først og fremmest skal tages hensyn til dels den strafbare handlingens grovhed, dels oplysningerne om gerningspersonen. Hvis en lovovertrædelse er særligt grov, vil en betinget straf ofte ikke kunne anvendes.¹³⁶ Det fremgår ikke af loven, at retten kun kan træffe afgørelse om betinget straf, hvis forholdet er af mindre strafværdighed, men det fremgår af forarbejderne, at det som udgangspunkt kun er straffe på op til 1 år og 6 måneder, der kan gøres betingede.¹³⁷ Foruden handlingens særlige grovhed tillægges en række andre forhold betydning i skærpende retning, jf. § 81, herunder eksempelvis hvis den tiltalte tidligere er straffet.¹³⁸ Der findes modsat også en række formildende omstændigheder, som har betydning for sanktionsfastsættelsen, jf. § 82.¹³⁹ Særligt i forhold til unge har § 82, stk. 1, nr. 1 betydning ved sanktionsfastsættelsen, hvorefter det skal tillægges betydning i formildende retning, at den tiltalte er under 18 år. Denne bestemmelse har sammenhæng med Børnekonventionens art. 1, hvorefter en ung ikke kan betragtes som en voksen, selvom denne er over 15 år, hvilket netop taler for at fastsætte mildere straffe for unge.¹⁴⁰

Ud fra den allerede analyserede retspraksis ses det, hvordan retten foretager en vurdering af, hvorvidt straffen i den enkelte dom skal være betinget eller ubetinget. I TfK 2020.70 blev den unge idømt en

¹³⁵ *Baumbach m.fl.*, ”Strafferettens almindelige del – Det strafferetlige ansvar”, side 489

¹³⁶ Betænkning nr. 1545, ”Straffelovrådets betænkning om samfundstjeneste mv.”, Justitsministeriet, 2014, side 79

¹³⁷ *Madsen m.fl.*, ”Strafferet 2 – Sanktionerne”, side 43

¹³⁸ *Baumbach m.fl.*, ”Strafferettens almindelige del – Det strafferetlige ansvar”, side 459

¹³⁹ *Baumbach m.fl.*, ”Strafferettens almindelige del – Det strafferetlige ansvar”, side 467-468

¹⁴⁰ *Baumbach m.fl.*, ”Strafferettens almindelige del – Det strafferetlige ansvar”, side 468

betinget straf for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, og retten lagde ved strafudmålingen ikke blot vægt på truslens grove karakter, men også på at den tiltalte var under 18 år og ikke var tidligere straffet. I TfK 2022.313 blev den unge idømt en betinget straf for overtrædelse af § 244, stk. 1 på baggrund af den tiltaltes alder samt personlige forhold. Ligeledes blev den unge i U 2021.3136 idømt en betinget straf for overtrædelse af § 222, stk. 1 og § 225, hvor retten udover lovovertrædelsens karakter og omfang tillagde det særlig betydning, at den tiltalte var under 18 år og ikke var tidligere straffet. Foruden den allerede analyserede retspraksis kan nævnes TfK 2022.419. I denne dom blev en ung på 15 år idømt en betinget straf for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1, da han i forening med andre havde overfaldet forurettede med blandt andet knytnæveslag i hovedet, spark i hovedet og på kroppen samt skub, hvorved forurettede havde ramt en metalpæl og pådraget sig skader. Byretten lagde ved sanktionsfastsættelsen særlig vægt på voldens karakter, herunder at den var uprovokeret og udøvet i forening efter forudgående aftale. Byretten lagde dog ligeledes vægt på, at den tiltalte var under 18 år, havde gode personlige forhold samt ikke var tidligere straffet, og at skaderne ikke havde et større omfang. Landsretten tiltrådte byrettens dom og bemærkede i den forbindelse, at straffen henset til den tiltaltes unge alder og gode personlige forhold helt undtagelsesvist kunne gøres betinget. Desuden kan TfK 2021.798 nævnes, hvor to unge på henholdsvis 16 år og 15 år blev idømt betingede straffe for overtrædelse af straffelovens § 244 og § 245, stk. 1, da de i forening havde udøvet vold ved at tildele forurettede adskillige spark i ansigtet og på kroppen. Byretten lagde på den ene side vægt på voldens karakter, herunder at den var begået i forening, men lagde på den anden side vægt på de tiltaltes unge alder. Landsretten tiltrådte byrettens dom, men bemærkede særligt i forhold til den unge på 15 år, at straffen helt undtagelsesvist kunne gøres betinget som følge af hans unge alder, gode personlige forhold, herunder at han ikke var tidligere straffet, samt hans mindre betydelige rolle under voldsudøvelsen.

Det ses i de nævnte domme, at den tiltaltes unge alder tillægges særlig stor betydning ved vurderingen af, hvorvidt en straf kan gøres betinget. Dette stemmer netop overens med straffelovens § 82, stk. 1, nr. 1, hvorefter den tiltaltes unge alder er en formildende omstændighed ved sanktionsfastsættelsen. Alle dommene vedrører dog personfarlig kriminalitet, herunder er der flere domme, der vedrører særligt grove forhold. Det ses alligevel, at den tiltaltes unge alder vejer tungere end karakteren af det strafbare forhold. Det ses særligt i TfK 2022.419, hvor den unge blev idømt en betinget straf på trods af voldens særdeles grove karakter. Både byretten og landsretten lagde ved sanktionsfastsættelsen vægt på den tiltaltes unge alder, og landsretten bemærkede særligt, at straffen *helt undtagelsesvist*

kunne gøres betinget som følge af den unge alder. Dommen blev gjort betinget, selvom forurettede pådrog sig skader som følge af den begåede vold. Det er derfor særligt bemærkelsesværdigt, at den tiltalte idømmes en betinget straf, især da det også fremgår af forarbejderne til straffelovens § 56, at der bør udvises tilbageholdenhed med at idømme den tiltalte betinget fængsel i forbindelse med personfarlig kriminalitet, når forurettede er påført betydelig fysisk eller psykisk skade.¹⁴¹ Det kan herefter udledes, at der skal være særdeles tungtvejende forhold til stede, der kan tale mod den tiltaltes unge alder, før alderen ikke bliver udslagsgivende ved sanktionsfastsættelsen.

Det ses desuden i flere af de nævnte domme, at retten udover den unge alder også tillægger det vægt, at den tiltalte har gode personlige forhold, herunder særligt at den tiltalte ikke er tidligere straffet. Det er bemærkelsesværdigt, at dette tillægges særlig vægt ved disse domme. Det bemærkes som nævnt ovenfor, at der er tale om domme vedrørende personfarlig kriminalitet, herunder flere domme, hvor den personfarlige kriminalitet har særligt grov karakter. Det er bemærkelsesværdigt, da forholdets karakter netop bør tillægges større betydning end det forhold, at den tiltalte ikke er tidligere straffet. Dette skyldes, at den unge jo netop har begået et strafbart forhold af særlig grov karakter. Det bemærkes imidlertid, at den tiltaltes øvrige personlige forhold også tillægges vægt ved sanktionsfastsættelsen. Dette kan indikere, at retten tillægger det betydning, hvis den unge ikke er i risiko for at begå kriminalitet igen. Det ændrer dog ikke på, at det er bemærkelsesværdigt, at det faktum, at den tiltalte ikke er tidligere straffet, vejer tungere end det faktum, at der er tale om personfarlig kriminalitet.

Modsat de nævnte domme fandt landsretten i TfK 2023.332, at den unge undtagelsesvist ikke kunne idømmes en betinget straf. Dette var tilfældet som følge af forholdets karakter, og den unge alder kunne ikke ændre det. Byretten lagde ved sanktionsfastsættelsen vægt på forholdets karakter, herunder at den strafbare handling var begået som en del af en organiseret hashhandel. Byretten fandt dog, at straffen kunne gøres betinget med den begrundelse, at den tiltalte var under 18 år, ikke tidligere var straffet for denne form for kriminalitet og var i en positiv udvikling. Landsretten fandt modsat, at straffen som følge af netop karakteren af forholdet ikke undtagelsesvist kunne gøres betinget, selvom den unge var under 18 år.

¹⁴¹ Lovforslag som fremsat nr. 50, ”Forslag til Lov om ændring af straffeloven og lov om fuldbyrdelse af straf m.v.”, Folketingstidende 2014-15, Tillæg A, side 6 (herefter Bemærkninger til L50, 2014-15)

Retten har i TfK 2023.332 lagt vægt på de samme forhold som i de allerede nævnte domme, herunder den tiltaltes unge alder og rene straffeattest. Landsretten finder dog i denne dom, at straffen *undtagelsesvist* ikke kan gøres betinget. Det er bemærkelsesværdigt, at de allerede nævnte domme er gjort betingede på trods af, at der er tale om egentlig personfarlig kriminalitet, mens denne dom ikke gøres betinget, selvom forholdet egentlig hører under *anden alvorlig kriminalitet*. Det skal dog bemærkes, at retten ved sanktionsfastsættelsen har lagt vægt på, at den strafbare handling var begået som en del af en organiseret hashhandel. Det fremgår netop af forarbejderne til straffelovens § 56, at der bør udvises tilbageholdenhed med at idømme den tiltalte betinget fængsel i forbindelse med mere organiseret kriminalitet.¹⁴² Det stemmer således overens med forarbejderne, at straffen i denne dom ikke gøres betinget.

I dom af 11. juni 2024 ved Retten i Randers og dom af den 5. december 2024 ved Vestre Landsret blev den unge idømt en straf for overtrædelse af straffelovens § 237. Det fremgår ikke af dommen, at retten har foretaget en vurdering i forhold til, hvorvidt straffen skal være betinget eller ubetinget. Der fremgår dog en række forhold, som retten har lagt vægt på ved fastsættelsen af selve straffen. Byretten lagde i skærpende retning vægt på, at der var tale om manddrab, mens der i formildende retning blev lagt vægt på, at den tiltalte var under 18 år, og at han var i en oprørt sindstilstand på gerningstidspunktet, som var fremkaldt af forurettede. Landsretten lagde ligeledes vægt på karakteren af den begåede kriminalitet og den tiltaltes alder på gerningstidspunktet. At retten ikke foretager en vurdering i forhold til betinget eller ubetinget straf, må betyde, at det ved så grov personfarlig kriminalitet som manddrab ikke kan tillægges betydning i formildende retning ved sanktionsfastsættelsen, at den tiltalte er under 18 år. Det fremgår netop af forarbejderne, at straffe på over 1 år og 6 måneder ikke kan gøres betingede.¹⁴³ Strafferammen efter § 237 er 5 år til livstid, og det er derfor ikke bemærkelsesværdigt, at dommen ikke kan gøres betinget. Det fremgår desuden af forarbejderne til § 56, at der bør udvises tilbageholdenhed med at idømme den tiltalte betinget fængsel i forbindelse med kriminalitet, som er udøvet over for et særligt værgeløst offer.¹⁴⁴ Dommen stemmer i den forbindelse overens med forarbejderne, da den tiltalte havde en kniv, mens forurettede ikke var bevæbnet. Det bemærkes dog, at den unge alder derimod, som det også fremgår af dommen, fortsat kan have betydning for udmålingen af straffen.

¹⁴² Bemærkninger til L50, 2014-15, side 6

¹⁴³ Madsen *m.fl.*, ”Strafferet 2 – Sanktioner”, side 43

¹⁴⁴ Bemærkninger til L50, 2014-15, side 6

5.5. Sammenfattende

Betingelserne efter straffelovens § 57, nr. 10 og § 74 b er grundlæggende ens, da begge bestemmelser forudsætter opfyldelse af betingelserne i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 2, stk. 1. Sammenfattende om disse bestemmelser kan det derfor anføres, at hvis den unge har begået personfarlig kriminalitet, skal der som udgangspunkt ske henvisning til Ungdomskriminalitetsnævnet. Det er dog udelukkende en hovedregel, hvorfor der er undtagelser, hvilket netop ses i den analyserede retspraksis. Det bemærkes, at der skal særdeles meget til, før hovedreglen kan fraviges. Dette kan ske som følge af særdeles gode, personlige forhold hos den unge eller som følge af den unges alder. I forhold til alder bemærkes det, at det i forbindelse med en betinget straf skal være muligt at gennemføre et meningsfuldt forløb. Dette gælder også i forbindelse med en ubetinget straf, men her bliver spørgsmålet nærmere, om henvisningen bliver overflødig, når den unge først skal afsone sin straf. Hvis den unge har begået anden alvorlig kriminalitet, skal der netop foreligge en *særlig* risiko for, at den unge begår ny kriminalitet. Det ses ud fra den analyserede retspraksis, at der skal foreligge tungtvejende omstændigheder, før retten vurderer, at der er en *særlig* risiko for ny kriminalitet, især hvis den unge har gode, personlige forhold.

Sammenfattende om straffelovens § 74 a kan det anføres, at der ligeledes skal være tale om personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet. Det er en yderligere betingelse, at ungdomssanktionen anses som formålstjenstlig. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår det, at sanktionen udelukkende kan anvendes, hvis alternativet er en fængselsstraf mellem 30 dage og 1 år. Af den analyserede retspraksis fremgår det dog, at det i særlige tilfælde er muligt at anvende ungdomssanktionen, selvom strafudmålingen overstiger 1 år. Landsretten nævner som eksempel 1 år og 6 måneder, men det ses, at retten anvender sanktionen i tilfælde, hvor strafudmålingen er højere. Det må derfor bero på en konkret vurdering i den enkelte sag, hvorvidt grænsen kan overskrides.

Sammenfattende om rettens vurdering af, hvorvidt en straf skal være betinget eller ubetinget, kan det anføres, at især den tiltaltes unge alder kan være udslagsgivende. Det ses, at selvom dommene vedrører personfarlig kriminalitet, som antagelsesvist normalt vil resultere i en ubetinget straf som følge af forholdets karakter, så er det i visse tilfælde rettens vurdering, at den tiltaltes unge alder vejer tungere. Det er således et udtryk for, at selvom sanktionsfastsættelsen i udgangspunktet er den samme for unge som for voksne, så tages der særlige hensyn til unge ved sanktionsfastsættelsen.

Kapitel 6. Afgørelser fra Ungdomskriminalitetsnævnet

På baggrund af en henvisning efter straffelovens § 57 eller § 74 b træffer Ungdomskriminalitetsnævnet afgørelse om hvilken foranstaltning, der skal fastsættes over for den unge. I det følgende analyseres en række afgørelser, som er afsagt over for unge i Ungdomskriminalitetsnævnet. Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet hjemler en række foranstaltninger. Dette kapitel vil derfor belyse, hvad Ungdomskriminalitetsnævnet tillægger betydning i forbindelse med valg af foranstaltning.

6.1. Straksreaktion, jf. § 12

En straksreaktion kan efter bestemmelsens ordlyd bestå i at bidrage til at genoprette forrettet skade eller i at deltage i andre aktiviteter med genoprettende formål. Der findes som anført i afsnit 4.2.1 ikke en nærmere liste over, hvad en straksreaktion konkret kan bestå i. Det ses i det følgende praksis fra Ungdomskriminalitetsnævnet, hvad en straksreaktion oftest vil bestå i.

Ud fra Ungdomskriminalitetsnævnets praksis ses det, at en straksreaktion kan bestå i, at den unge skal følge et vredeshåndteringskursus. Som eksempel på en sag, hvor der træffes afgørelse herom, kan nævnes j.nr. 23/35876¹⁴⁵, hvor en ung på 15 år blev idømt en betinget straf for vold mod tjenestemand i funktion, jf. straffelovens § 119, stk. 1, og for trusler, jf. § 266. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde i denne sag vægt på kriminalitetens grovhed samt den unges udadreagerende adfærd og temperament. Straksreaktionen blev fastsat ud fra et kriminalitetsforebyggende sigte og således med det formål, at den unge skulle forstå konsekvensen af den begåede handling samt lære at håndtere sin vrede. Som et andet eksempel kan nævnes j.nr. 23/09949¹⁴⁶, hvor en ung på 16 år blev idømt en betinget straf for grov vold, jf. straffelovens § 244. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde i denne sag vægt på, at sagen vedrørte en ung mand med temperament og udfordringer med impulsstyring, som havde begået vold. Straksreaktionen havde til formål at lære den unge at kontrollere sine impulser. Det blev vurderet, at den unge ikke ville være i risiko for at begå ny kriminalitet, hvis han fulgte et vredeshåndteringskursus.

Ud fra Ungdomskriminalitetsnævnets praksis ses det endvidere, at en straksreaktion kan bestå i, at den unge skal møde med en konfliktrådsmedfører for at undersøge muligheden for konfliktmægling

¹⁴⁵ Praksisoversigt fra Ungdomskriminalitetsnævnet, 2023, side 33-35 (herefter Praksisoversigten)

¹⁴⁶ Praksisoversigten, side 15-18

mellem denne og forurettede. Som eksempel på en sag, hvor der træffes afgørelse herom, kan nævnes j.nr. 23/15528¹⁴⁷. I denne sag blev en ung på 15 år idømt en ubetinget straf for vidnetrusler, jf. straffelovens § 123, stk. 1, vold, jf. § 244, stk. 1, forsøg på ulovlig tvang, jf. § 260, nr. 1, jf. § 21, afpresning, jf. § 281, nr. 1, og forsøg på røveri, jf. § 288, stk. 1, nr. 1, jf. § 21. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde i denne sag vægt på kriminalitetens grovhed og den unges ønske om at undskylde over for de forurettede. Straksreaktionen blev fastsat med det formål, at den unge skulle forstå konsekvensen af sine handlinger, herunder således at han ikke ville begå personfarlig kriminalitet på ny. Som et andet eksempel kan nævnes j.nr. 23/45181¹⁴⁸, hvor en ung på 16 år blev idømt en betinget straf for grov vold, jf. straffelovens § 245, stk. 1. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde i denne sag vægt på alvoren af den personfarlige kriminalitet, som var begået af flere personer i forening. Det blev desuden tillagt vægt, at den unge flere gange havde været i kontakt med politiet. Straksreaktionens formål var således, at den unge skulle forstå konsekvensen af sin handling, hvilket skulle forebygge ny personfarlig kriminalitet.

Det kan udledes af både de nævnte eksempler samt den øvrige praksis fra Ungdomskriminalitetsnævnet, at der oftest træffes afgørelse om en straksreaktion, som består i, at den unge skal følge et vredeshåndteringskursus eller indgå i en mulig konfliktmægling. Det fremgår af forarbejderne, at straksreaktionen har et socialpædagogisk formål og et udviklingsmæssigt sigte. De nævnte eksempler vedrører unge, som enten har generelle adfærdsproblemer eller i enkeltstående tilfælde har udvist en uhensigtsmæssig adfærd. De nævnte straksreaktioner stemmer i forlængelse heraf overens med forarbejderne, hvorefter foranstaltningens formål netop er at støtte den unge i at ændre sin adfærd.¹⁴⁹ Det er dog bemærkelsesværdigt, at det fremgår som en del af formålet med foranstaltningen, at den unge skal forstå konsekvensen af den begåede handling, og at ny kriminalitet skal forebygges. Dette skyldes, at ordene “konsekvens” og “kriminalitet” anvendes i forlængelse af hinanden, hvilket kan indikere et vist straffende element.

¹⁴⁷ Praksisoversigten, side 26-28

¹⁴⁸ Praksisoversigten, side 64-65

¹⁴⁹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 64 og 89-91 samt *Holst m.fl.*, ”Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer”, side 91

6.2. Forbedringsforløb, jf. § 13

Et forbedringsforløb fastsættes ved en handleplan, der angiver hvilke foranstaltninger, som den unge skal følge. Bestemmelsen er som anført i afsnit 4.2.2 ikke udtømmende, hvorfor der kan fastsættes andre foranstaltninger end de i bestemmelsen oplyste.

En sag, hvor der blev truffet afgørelse om et forbedringsforløb, var j.nr. 23/35876. I denne sag¹⁵⁰ traf Ungdomskriminalitetsnævnet afgørelse om, at den unge skulle pålægges et forbedringsforløb, som bestod i at følge et skoletilbud og have en fast kontaktperson, jf. § 13, stk. 1, nr. 2 og nr. 7. Ved afgørelsen om iværksættelse af et forbedringsforløb blev det tillagt vægt, at dette havde væsentlig betydning for den unges særlige støttebehov, jf. § 13, stk. 2, og at den unge var dømt for personfarlig kriminalitet. Det var i den forbindelse Ungdomskriminalitetsnævnets vurdering, at den unge var kriminalitetstruet og havde behov for en indsats, der kunne bringe hende ind i en positiv udvikling og forebygge ny kriminalitet. I forhold til skoletilbuddet blev der særligt lagt vægt på den unges ustabile skolegang. I forhold til kontaktpersonen havde det særligt betydning, at den unge havde begået sig i uhensigtsmæssige miljøer, og at en kontaktperson ville kunne hjælpe hende med at komme ud af dette miljø, at kende sine egne og andres grænser samt at have tillid til voksne omkring sig.

En anden sag var j.nr. 23/15528. I denne sag¹⁵¹ traf Ungdomskriminalitetsnævnet afgørelse om, at den unge skulle pålægges et forbedringsforløb, som bestod i at følge et skoletilbud og have en fast kontaktperson, jf. § 13, stk. 1, nr. 2 og nr. 7. Dette blev anset for væsentligt i forhold til den unges særlige støttebehov, jf. § 13, stk. 2. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde i den forbindelse vægt på, at den unge var dømt for personfarlig kriminalitet. Det blev på baggrund heraf vurderet, at den unge var kriminalitetstruet og dermed havde et behov for støtte, der kunne hjælpe ham ind i en positiv udvikling og ud af kriminalitet. I forhold til skoletilbuddet blev det særligt tillagt vægt, at den unge havde haft et ustabil fremmøde i skolen, og at han derfor var fagligt udfordret. Formålet var således at stabilisere hans skolegang. I forhold til kontaktpersonen blev det særligt tillagt vægt, at den unge var truende i sin adfærd og i risiko for at begå ny kriminalitet. Formålet var derfor at hjælpe ham ind i gode sociale fællesskaber og at lære ham at forstå grænser.

¹⁵⁰ De overtrådte straffelovsbestemmelser ses i afsnit 6.1

¹⁵¹ De overtrådte straffelovsbestemmelser ses i afsnit 6.1

En tredje sag var j.nr. 23/16579¹⁵². I denne sag blev en ung på 17 år idømt en ubetinget straf for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Ungdomskriminalitetsnævnet traf i sagen afgørelse om, at den unge skulle pålægges et forbedringsforløb, som bestod i at have en fast kontaktperson, jf. § 13, stk. 1, nr. 7. Dette blev anset for væsentligt i forhold til den unges særlige støttebehov, jf. § 13, stk. 2. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde i den forbindelse vægt på, at den unge var dømt for alvorlig kriminalitet, som var begået som led i organiseret hashhandel. Det blev desuden tillagt vægt, at han flere gange i selskab med bandemedlemmer havde været i kontakt med politiet. Den unge blev herefter vurderet som værende kriminalitetstruet, og han havde derfor et behov for støtte til at sikre en positiv udvikling, hvorved ny kriminalitet ville kunne forebygges. Kontaktpersonens formål var således at motivere den unge til at overholde forbedringsforløbet og støtte ham gennem dette.

Det kan udledes af både de nævnte eksempler samt den øvrige praksis fra Ungdomskriminalitetsnævnet, at et forbedringsforløb ofte angiver en eller flere foranstaltninger som nævnt i § 13. Der ses en tendens til, at Ungdomskriminalitetsnævnet ofte træffer afgørelse om et forbedringsforløb, hvor den unge skal have en fast kontaktperson, jf. § 13, stk. 1, nr. 7. Dette ses i flere afgørelser i kombination med andre foranstaltninger. Af forarbejderne fremgår det, at kontaktpersonen har til formål at bidrage til, at den unge træffer bedre beslutninger for sig selv, og kontaktpersonen skal i den forbindelse stille krav til den unge og standse denne ved en uhensigtsmæssig adfærd.¹⁵³ Det er således hensigtsmæssigt, at der træffes afgørelse om en kontaktperson i forlængelse af en afgørelse om andre foranstaltninger, da kontaktpersonen netop kan bidrage til, at den unge reelt følger sit forbedringsforløb og i den forbindelse kommer ind i en positiv udvikling og ud af kriminalitet. Ud fra Ungdomskriminalitetsnævnets praksis ses det, at der ofte træffes afgørelse om en fast kontaktperson i forlængelse af en afgørelse om et skoletilbud, jf. § 13, stk. 1, nr. 2. Af forarbejderne fremgår det, at foranstaltningen om at tage ophold på eksempelvis et uddannelsessted har til formål at sikre, at den unge ikke begår kriminalitet eller opholder sig i belastede miljøer.¹⁵⁴

Det ses ud fra de nævnte afgørelser, at formålet med forbedringsforløbet er at støtte den unge, således at denne kommer ind i en positiv udvikling. Alligevel har kriminalitet en vis betydning, da dette

¹⁵² Praksisoversigten, side 179-182

¹⁵³ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 67 samt *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 118

¹⁵⁴ *Holst m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", side 110

nævnes flere gange i afgørelserne. Det udgør således en betydelig del af afgørelserne, hvilket kan indikere et vist straffende sigte.

Det bemærkes, at visse foranstaltninger kan fastsættes uden forældremyndighedsindehavernes samtykke, jf. § 13, stk. 3. Dette omfatter netop foranstaltninger om skoletilbud, jf. stk. 1, nr. 2, og om en kontaktperson, jf. stk. 1, nr. 7. Dette kan forklare tendensen til, at Ungdomskriminalitetsnævnet ofte træffer afgørelse om disse foranstaltninger.

6.3. Anbringelse, jf. § 14

Ungdomskriminalitetsnævnet kan som en del af forbedringsforløbet træffe afgørelse om, at der skal ske anbringelse af den unge.

En sag, hvor der blev truffet afgørelse om anbringelse som led i forbedringsforløbet, var j.nr. 23/35876. I denne sag¹⁵⁵ traf Ungdomskriminalitetsnævnet afgørelse om, at den unge skulle anbringes, jf. § 14, stk. 1. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde i den forbindelse vægt på, at dette havde væsentlig betydning for den unges særlige støttebehov. Det havde i den sammenhæng betydning, at den unge havde været inde og ude af anbringelse, havde en diagnose, var verbalt og fysisk udadreagerende, havde haft et stort misbrug af hash, og at hun havde begået sig i uhensigtsmæssige miljøer. Hun havde desuden en udfordret relation til sin mor. Ungdomskriminalitetsnævnet vurderede på baggrund heraf, at den unges udvikling ikke kunne sikres i hjemmet, og at hun havde behov for stabile rammer og tydelig struktur.

En anden sag var j.nr. 23/16579. I denne sag¹⁵⁶ traf Ungdomskriminalitetsnævnet afgørelse om, at den unge skulle anbringes som led i forbedringsforløbet, da dette havde væsentlig betydning for hans støttebehov, jf. § 14, stk. 1. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde herved vægt på den unges høje skolefravær, hans uhensigtsmæssige adfærd, som var truende og voldsom, samt forældrenes manglende evne til at hjælpe ham. Den unge havde desuden hverken respekt for forældrene eller de regler, som de havde fastsat for ham i hjemmet.

¹⁵⁵ De overtrådte straffelovsbestemmelser ses i afsnit 6.1

¹⁵⁶ De overtrådte straffelovsbestemmelser ses i afsnit 6.2

En tredje sag var j.nr. 23/42961¹⁵⁷. I denne sag blev en ung på 16 år idømt en betinget straf for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Ungdomskriminalitetsnævnet traf afgørelse om fortsat anbringelse uden for hjemmet uden samtykke, jf. § 14, stk. 2, nr. 3 og nr. 4. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde herved vægt på, at der var en begrundet formodning for, at den unges problemer ikke kunne løses under fortsat ophold i hjemmet, og at der var en åbenbar risiko for, at hans sundhed og udvikling ville lide alvorlig skade som følge af misbrugsproblemer og kriminel adfærd. Ungdomskriminalitetsnævnet begrundede endvidere valget om fortsat anbringelse efter § 14, stk. 2 med, at den unge havde et så væsentligt støttebehov, at det ikke kunne dækkes i hjemmet med supplerende støtte. Anbringelsen havde herefter til formål at støtte den unge i at komme ud af sit misbrug og sin kriminelle løbebane, således at han ikke ville gøre yderligere skade på sig selv eller andre. Det blev endelig tillagt vægt, at hans forældre ønskede en anbringelse, da de ikke selv formåede at håndtere hans udfordringer. Ungdomskriminalitetsnævnet fandt det på baggrund heraf nødvendigt at anbringe den unge for at sikre hans trivsel og udvikling. Der blev truffet afgørelse om anbringelse efter § 14, stk. 2, da den unge ikke gav samtykke hertil.

En fjerde sag var j.nr. 23/08323¹⁵⁸. I denne sag blev en ung på 17 år idømt en ubetinget straf for fremsættelse af trusler, jf. straffelovens § 266. Der var i sagen begrundet formodning for, at den unges problemer ikke kunne løses ved fortsat ophold i hjemmet, og der var en åbenbar risiko for, at hans sundhed eller udvikling ville lide alvorlig skade som følge af misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder, jf. § 14, stk. 2, nr. 3. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde ved afgørelsen om anbringelse vægt på, at den unge havde brug for en hverdag med professionel støtte fra voksne grundet sine misbrugsproblemer og sin kriminelle adfærd. Der blev i afgørelsen endvidere lagt vægt på, at Ungdomskriminalitetsnævnet ikke vurderede, at forældrene havde formået at skabe stabile og trygge rammer for den unge, hvorfor en anbringelse var nødvendig for at støtte den unge. Det fremgik af kommunens indstilling i sagen, at den unge ikke ønskede anbringelse.

I j.nr. 23/15528¹⁵⁹ overvejede Ungdomskriminalitetsnævnet, hvorvidt den unge skulle anbringes uden for hjemmet, jf. § 14, stk. 5. Ungdomskriminalitetsnævnet fandt dog ikke, at der var grundlag herfor, da den unges trivsel kunne sikres ved brug af mindre indgribende foranstaltninger. De allerede iværksatte foranstaltninger var således tilstrækkelige. Ligeledes overvejede Ungdomskriminalitets-

¹⁵⁷ Praksisoversigten, side 367-371

¹⁵⁸ Praksisoversigten, side 88-91

¹⁵⁹ De overtrådte straffelovsbestemmelser ses i afsnit 6.1

nævnet i j.nr. 23/45181¹⁶⁰, om der skulle ske anbringelse efter stk. 5. Ungdomskriminalitetsnævnet fandt dog ikke grundlag herfor, da de allerede iværksatte foranstaltninger var tilstrækkelige til at sikre den unges trivsel.

Det kan udledes af både de nævnte eksempler samt den øvrige praksis fra Ungdomskriminalitetsnævnet, at forholdene i hjemmet har særlig betydning i forbindelse med både anbringelse uden for hjemmet med samtykke efter § 14, stk. 1 og uden samtykke efter § 14, stk. 2. Er der ikke tilstrækkelig kompetence i hjemmet til at hjælpe den unge, taler det for, at den unge har et så særligt behov for støtte, at anbringelse er en nødvendighed. Fokus er således at sikre den unges udvikling. Der er forskellige betingelser for anbringelse efter henholdsvis § 14, stk. 1 og § 14, stk. 2. Efter § 14, stk. 1 er det en forudsætning, at anbringelsen må anses for at være af væsentlig betydning for den unges særlige behov for støtte, og at der foreligger samtykke fra både forældremyndighedsindehaverne og den unge. Efter § 14, stk. 2 er det en forudsætning, at der er begrundet formodning for, at problemerne ikke kan løses i hjemmet, at der er åbenbar risiko for alvorlig skade på den unges sundhed eller udvikling, og at der ikke foreligger samtykke. Selvom ordlyden af bestemmelserne adskiller sig, kan det udledes af praksis, at det er de samme forhold, der tillægges vægt ved afgørelsen om anbringelse. Den reelle forskel bliver således, om der er samtykke til anbringelsen eller ej.

6.4. Ingen foranstaltninger, jf. § 36 a

Ungdomskriminalitetsnævnet træffer afgørelse på baggrund af kommunens indstilling i den enkelte sag. Foruden foranstaltninger efter §§ 12-14 kan kommunen indstille til, at der ikke iværksættes foranstaltninger over for den unge som følge af dennes psykiske funktionsnedsættelse.

En sag, hvor der ikke blev truffet afgørelse om foranstaltninger over for den unge, var j.nr. 23/40604¹⁶¹. I denne sag blev en ung på 17 år idømt en delvis ubetinget, delvis betinget straf for røveri, som var begået i forening med andre samt ved slag og spark, jf. straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1. Ungdomskriminalitetsnævnet traf i overensstemmelse med kommunens indstilling afgørelse om, at der ikke skulle iværksættes foranstaltninger over for den unge som følge af hans svært nedsatte psykiske funktionsevne, jf. § 36 a. Ungdomskriminalitetsnævnet lagde til grund, at den unge havde et komplekst, svingende, sårbart og meget lavt funktionsniveau. Ungdomskriminalitetsnævnet

¹⁶⁰ De overtrådte straffelovsbestemmelser ses i afsnit 6.1

¹⁶¹ Praksisoversigten, side 449-450

vurderede på baggrund heraf, at den unges funktionsevne afveg betydeligt fra andre jævnaldrende, og at det derfor ikke ville bidrage positivt til hans udvikling eller forhindre ny kriminalitet, at der blev fastsat et forløb efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. Det blev desuden bemærket, at den unge modtog støtte i forvejen, ikke længere tog euforiserende stoffer eller begik sig i det kriminelle miljø.

En anden sag var j.nr. 23/15558¹⁶². I denne sag blev en ung på 15 år idømt en ubetinget straf for trusler mod tjenestemand i funktion, jf. straffelovens § 119, stk. 1. Ungdomskriminalitetsnævnet traf i sagen afgørelse om, at der hverken skulle iværksættes en straksreaktion eller et forbedringsforløb over for den unge, jf. § 12 eller § 13. Dette var til dels i overensstemmelse med kommunens indstilling, men Ungdomskriminalitetsnævnet fandt modsat kommunen ikke, at den unge havde så svært nedsat psykisk funktionsevne, at han var omfattet af § 36 a. Det blev lagt til grund, at den unge havde et udvidet støttebehov som følge af sociale og adfærdsmæssige udfordringer. Det blev dog vurderet, at støttebehovet var varetaget tilstrækkeligt med de indsatser, som allerede var iværksat efter serviceloven, da den unge var inde i en positiv udvikling. Den unge var desuden beskrevet som motiveret til at afholde sig fra uhensigtsmæssige relationer og situationer, som kunne indebære en risiko for kriminalitet. Endvidere blev der lagt vægt på karakteren af kriminaliteten, og at den unges tidligere kriminalitet var begået nogle år tilbage.

Det bemærkes indledningsvist, at det kun er i den førstnævnte sag, der bliver truffet afgørelse efter § 36 a. I sagen lægger Ungdomskriminalitetsnævnet vægt på den unges *meget* lave funktionsniveau samt den *betydelige* mentale afvigelse fra andre jævnaldrende. Ungdomskriminalitetsnævnet vurderer på baggrund heraf, at den unge har en psykisk funktionsnedsættelse af en så svær grad, at han er omfattet af § 36 a. Denne vurdering stemmer overens med forarbejderne, der netop angiver de ovennævnte forhold som indikation på en svær psykisk funktionsnedsættelse. I den anden sag blev det derimod blot overvejet, om den unge var omfattet af § 36 a. I denne sag havde den unge ligeledes en psykisk funktionsnedsættelse, men Ungdomskriminalitetsnævnet vurderede, at den ikke var af så svær grad, at den unge hørte under anvendelsesområdet for § 36 a. Den unge var i en positiv udvikling på baggrund af de foranstaltninger, som allerede var iværksat efter serviceloven. Ungdomskriminalitetsnævnet fandt det af den grund ikke nødvendigt at fastsætte foranstaltninger over for den unge, hvilket således ikke skyldtes den psykiske funktionsnedsættelse. Det bemærkes i forhold til de

¹⁶² Praksisoversigten, side 458-459

nævnte eksempler, at det overordnet set er de samme forhold, der tillægges betydning i begge sager. Ungdomskriminalitetsnævnet bemærker i den førstnævnte sag, at den unge modtog støtte, ikke længere tog euforiserende stoffer eller begik sig i det kriminelle miljø. Dette er bemærkelsesværdigt, da han allerede på baggrund af sin psykiske funktionsnedsættelse hører under anvendelsesområdet for § 36 a, hvorfor hans øvrige forhold ikke har betydning for sagen. Modsat giver det ikke anledning til undren, at forholdene har betydning i den anden sag, da han netop ikke er omfattet af § 36 a. Ungdomskriminalitetsnævnet vurderer dog her, at den unge ikke opfylder betingelserne i §§ 12-13 som følge af de indsatser, der allerede er iværksat over for ham.

6.5. Sammenfattende

Ud fra Ungdomskriminalitets afgørelser ses det, at der lægges betydelig vægt på den enkelte unges sociale støttebehov. Den unge betragtes således ikke som en gerningsperson, hvilket stemmer overens med, at Ungdomskriminalitetsnævnet ikke er en del af det strafferetlige system.

Det fremgår af praksis vedrørende § 12, at formålet med straksreaktionen eksempelvis er, at den unge skal lære at håndtere sin vrede eller kontrollere sine impulser. Det fremgår af praksis vedrørende § 13, at formålet med forbedringsforløbet eksempelvis er, at den unge skal støttes i en positiv udvikling. Alligevel fremgår det af praksis vedrørende de nævnte bestemmelser, at kriminalitet nævnes i afgørelserne, og at foranstaltningerne i den forbindelse har til formål at lære den unge at forstå konsekvenserne af sine handlinger og derved forebygge ny kriminalitet. At kriminalitet således har betydning, kan indikere et straffende sigte.

I forhold til § 14 kan det anføres, at formålet ligeledes er den unges positive udvikling. Af afgørelserne herom fremgår det, at anbringelsen har til formål at sikre rammerne for den positive udvikling. Det fremgår af begrundelserne i de nævnte afgørelser, at de hjemlige forhold har afgørende betydning for anbringelserne. Kriminalitet ses således ikke have samme betydning i forbindelse med anbringelser som for foranstaltninger fastsat efter §§ 12-13.

Efter § 36 a kan den unge undtages fra nævnsbehandlingen som følge af svær psykisk funktionsnedsættelse. Det følger af de allerede analyserede afgørelser, at Ungdomskriminalitetsnævnet netop foretager en grundig vurdering af, hvorvidt den psykiske funktionsnedsættelse er tilstrækkeligt svær.

Kapitel 7. Den unges retsstilling

Ungdomskriminalitetsnævnet blev oprettet i 2019 med den begrundelse, at den kriminelle unge ikke blev stillet til ansvar for sine handlinger tidsnok af hverken det sociale system eller retssystemet. Det skulle hermed sikres, at den unge gennem sociale indsatser oplevede en mærkbar og hurtig konsekvens, og at den unge samtidig blev støttet i at leve et kriminalitetsfrit liv.¹⁶³ Ungdomskriminalitetsnævnet har dog været genstand for kritik, hvilket giver anledning til spørgsmål om, hvordan den unge er retligt stillet i sit møde med Ungdomskriminalitetsnævnet.

Det har blandt andet været kritiseret, at Ungdomskriminalitetsnævnet, selvom det er et socialretligt organ, ligeledes indeholder visse strafferetlige elementer. Kritikken beror navnlig på, at de strafferetlige retsgarantier samtidig ikke er sikret i ordningen, hvilket behandles nærmere i afsnit 7.1. Kritikken kommer desuden fra fagpersoner, som beretter om den unges oplevelse af Ungdomskriminalitetsnævnets foranstaltninger som en dobbeltstraf, hvilket behandles nærmere i afsnit 7.2. Endvidere har der været udtalt kritik i forhold til behandlingen af unge med kognitive udfordringer, hvilket behandles nærmere i afsnit 7.3.

7.1. Retsgarantier

Justitsministeren blev den 26. januar 2018 spurgt af Folketingets Retsudvalg om, hvorvidt regeringens udspil var udformet inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser. Justitsministeren svarede hertil, at en sag ved Ungdomskriminalitetsnævnet ikke udgør en straffesag i henhold til EMRK art. 6 og Børnekonventionens art. 40, og at de processuelle retsgarantier, der gælder i straffesager, derfor ikke skal opfyldes. Dette blev begrundet med, at Ungdomskriminalitetsnævnets kompetence ikke omfatter skyldsspørgsmålet eller sanktionsfastsættelsen.¹⁶⁴

Alligevel fremgår det af en rapport fra Institut for Menneskerettigheder, at der er grund til at indføre de samme retsgarantier, som gælder i straffesager, selvom der ikke er en menneskeretlig pligt hertil.¹⁶⁵ Spørgsmålet er derfor, om det bør overvejes, at retsgarantierne i form af advokatbistand og klagemulighed udvides.

¹⁶³ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 12

¹⁶⁴ Justitsministeriet, ”Spørgsmål nr. 393 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg”, 2018, side 2-3

¹⁶⁵ Institut for Menneskerettigheder, ”Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv”, side 33

7.1.1. Gratis advokatbistand

Ungdomskriminalitetsnævnet skal tilbyde den unge gratis advokatbistand, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 46, stk. 1. Forpligtelsen gælder dog kun i nærmere oplyste sager, herunder blandt andet i sager om anbringelse uden for hjemmet, jf. § 14, jf. § 46, stk. 1, nr. 2. Indstilles der derimod til, at den unge idømmes en straksreaktion, jf. § 12, eller et forbedringsforløb, jf. § 13, har den unge ikke ret til gratis advokatbistand.

Justitsministeriet modtog den 1. oktober 2018 en række høringssvar i forbindelse med behandlingen af lovforslaget til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet. I forhold til spørgsmålet om gratis advokatbistand pegede både Dommerforeningen og Advokatrådet på, at det burde tilbydes i alle sager, og at bestemmelsen i § 46 burde udvides, således at dommeren som minimum kunne beskikke en gratis advokat i de sager, hvor dette efter dommerens skøn var nødvendigt.¹⁶⁶ Justitsministeriet bemærkede i forlængelse af høringssvarene, at der var "(...) samme adgang til gratis advokatbistand som i det gældende sociale system, hvorfor Justitsministeriet ikke har fundet anledning til at ændre bestemmelsen (...)".¹⁶⁷ Justitsministeren modtog desuden den 16. november 2018 et spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg om, hvorfor der ikke var mulighed for gratis advokatbistand i alle sager, der blev behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet, eftersom sagerne ville vedrøre meget sårbare borgere. Af Justitsministerens svar fremgår følgende: "Ved udarbejdelsen af lovforslaget har Justitsministeriet således lagt sig op ad de tilsvarende regler i lov om social service, og der er dermed samme adgang til gratis advokatbistand efter lovforslaget som i det gældende sociale system".¹⁶⁸ Det giver først og fremmest anledning til undren, at Justitsministeriet ikke har fundet det nødvendigt at genoverveje muligheden for gratis advokatbistand, selvom lovforslaget gentagne gange er blevet kritiseret herfor. Denne undren skyldes især, at det netop er interesseorganisationer, der har udtalt kritik af lovforslaget. Justitsministeren anfører som argumentation herfor, at reglerne er de samme som de regler, der gælder efter lov om social service. Dette giver anledning til undren, da Ungdomskriminalitetsnævnet på trods af at være et socialretligt organ har visse strafferetlige træk, blandt andet da kriminalitet netop danner

¹⁶⁶ Dommerforeningen, Bemærkninger til udkast til forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, høringssvar, 2018, side 2 (herefter Dommerforenings høringssvar) samt Advokatrådet Bemærkninger til udkast til forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, høringssvar, 2018, side 3 (herefter Advokatrådet høringssvar)

¹⁶⁷ Justitsministeriet, "Kommenteret oversigt over høringssvar om forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet", 2018, side 5

¹⁶⁸ Justitsministeriet, "Spørgsmål nr. 18 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (L 84)", 2018, side 2

grundlag for henvisningen. Det er derfor særligt bemærkelsesværdigt, at der ikke tages højde herfor, men blot foretages en direkte videreførelse af de socialretlige regler.

7.1.2. Klagemulighed

Ungdomskriminalitetsnævnets afgørelser kan som udgangspunkt ikke indbringes for en anden administrativ myndighed, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 55, stk. 1. Dog kan en række nærmere oplyste afgørelser indbringes for Ankestyrelsen, jf. § 55, stk. 2. Dette omfatter eksempelvis anbringelse uden for hjemmet uden samtykke, jf. § 14, stk. 2-4, jf. § 55, stk. 2, nr. 2. Er der derimod truffet afgørelse om en straksreaktion, jf. § 12, eller et forbedringsforløb, jf. § 13, har den unge ikke mulighed for at klage over afgørelsen.

Et grundlæggende princip i det danske retssystem er to-instansprincippet. Dette kommer blandt andet til udtryk i retsplejelovens § 901, hvorefter byrettens domme i straffesager kan ankes til landsretten. Bestemmelsen gælder kun for straffesager, og eftersom Ungdomskriminalitetsnævnet ikke er en del af det strafferetlige system, kan bestemmelsen ikke anvendes som hjemmel til at klage. Princippet kommer dog også til udtryk i forvaltningsretten, hvor der gælder en ulovbestemt retsgrundsætning om, at en afgørelse kan påklages. Selvom Ungdomskriminalitetsnævnet er en statslig myndighed, er det dog ikke alle afgørelser, der kan påklages.¹⁶⁹ Af forarbejderne til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet fremgår det netop, at det kun er de afgørelser, der kan anses som meget indgribende, som kan påklages.¹⁷⁰ Som begrundelse herfor henvises der i forarbejderne til den unges bedste, hvorefter en hurtig sagsbehandling og afgørelse må anses for afgørende.¹⁷¹ Modsat argumenterer Red Barnet, Justitia, og Børns Vilkår (herefter Red Barnet) i en rapport fra 2023 for, at to-instansprincippet altid bør iagttages, således at den unge kan få en anden vurdering af, om afgørelsen tager tilstrækkeligt hensyn til den unges bedste.¹⁷² I sin argumentation henviser Red Barnet til FN's Børnekomité's generelle bemærkning nr. 14 af den 29. maj 2013, hvoraf følgende fremgår: "States should establish mechanisms within their legal systems to appeal or revise decisions concerning children when a decision seems not to be in accordance with the appropriate procedure of assessing and determining the child's or children's best interests. There should always be the

¹⁶⁹ Institut for Menneskerettigheder, "Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv", side 27

¹⁷⁰ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 114

¹⁷¹ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 39

¹⁷² Red Barnet m.fl., "Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet", rapport, 2023, side 71 (herefter Red Barnet m.fl., "Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet")

possibility to request a review or to appeal such a decision at the national level”.¹⁷³ Red Barnet henviser således til Børnekonventionens art. 3 om barnets¹⁷⁴ bedste som argumentation for, at der bør være klagemulighed ved alle afgørelser. I både forarbejderne og rapporten argumenteres der således ud fra den unges bedste, men med forskellige tilgange til, hvordan dette hensyn varetages bedst muligt i forhold til den unges klagemuligheder.

7.1.3. Opsummerende om klagemulighed og gratis advokatbistand

Det fremgår af lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, at den unge har ret til at påklage afgørelse efter § 14, stk. 2-4 og ret til gratis advokatbistand i en sag om anbringelse efter § 14. Disse garantier har den unge modsat i en sag om straksreaktioner efter § 12 eller forbedringsforløb efter § 13. Af forarbejderne til loven fremgår det, at denne begrænsning skal ses i lyset af den indgribende karakter, som en afgørelse efter § 14 har.¹⁷⁵ Den unges retsgarantier er herefter sikret i de mest indgribende sager, men spørgsmålet er dog, hvorfor straksreaktioner eller forbedringsforløb ikke anses for at være tilstrækkeligt indgribende til at udløse retsgarantierne.

På den ene side kan der argumenteres for at være en tydelig forskel på den indgribende karakter, som en anbringelse har i modsætning til en straksreaktion eller et forbedringsforløb. Anbringelse udgør et indgreb i retten til familieliv, jf. EMRK artikel 8. At der er tale om et indgreb i en menneskerettighed, taler netop for den særligt indgribende karakter, som det har for den unge, når denne fjernes fra familien. Modsat er der ikke nogen menneskerettighed, der giver den unge fuldstændig selvbestemmelse i sit liv, eksempelvis i forhold til hvornår den unge ønsker at være hjemme i hverdagene. Hverken straksreaktioner eller forbedringsforløb udgør således et indgreb i en menneskerettighed. Der kan derfor argumenteres for, at det ikke på samme måde er nødvendigt, at garantierne sikres i disse sager, og at det er naturligt, at der er forskel i den unges rettigheder, henset til denne markante forskel.

På den anden side kan der ud fra den unges perspektiv argumenteres for, at en straksreaktion eller et forbedringsforløb har en så indgribende effekt på den unges liv, at retsgarantierne bør gælde i disse

¹⁷³ Børnekomitéen, ”General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)”, 2013, side 20

¹⁷⁴ *Barnets* anvendes i denne sammenhæng i overensstemmelse med Børnekonventionens art. 1

¹⁷⁵ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 107 og 114

sager. Et argument herfor er netop, at eksempelvis forbedringsforløbet har en varighed på op til to år, hvilket kan forstærke den indgribende karakter. Det kan netop ud fra en helhedsbetragtning af det samlede sagsforløb samt den allerede ved retten idømte sanktion forstærke følelsen af foranstaltningens indgribende karakter, hvilket behandles nærmere i afsnit 7.2. En advokat, som er interviewet i rapporten fra Red Barnet, anerkender, at de nævnte foranstaltninger er mindre indgribende, men han udtaler dog omkring den manglende klageadgang, at “det er stærkt kritisabelt og desuden en forringelse af retssikkerheden for de unge”, og at “selvom disse foranstaltninger ikke umiddelbart synes at være voldsomme, så oplever de unge dem som et indgreb i deres frihed – præcis som voksne ville gøre det”.¹⁷⁶

7.2. Dobbeltstraf

Ungdomskriminalitetsnævnet er som tidligere bemærket ikke et strafferetligt organ. Det bemærkes i den sammenhæng, at en straffesag har til formål at fastlægge ansvar for en kriminel handling og fastsætte straf, mens en afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet har til formål at støtte den unge i at komme ud af en kriminel tilværelse.¹⁷⁷ De foranstaltninger, som den unge kan idømmes i Ungdomskriminalitetsnævnet, har således ikke til formål at straffe den unge, men at hjælpe den unge ved en helhedsorienteret indsats med en mærkbar og hurtig konsekvens.¹⁷⁸ Alligevel oplever unge, der kommer for Ungdomskriminalitetsnævnet, at de bliver straffet, da de allerede har fået en dom ved retten. En kommunal sagsbehandler udtaler eksempelvis: ”Hvis man først er over 15 år og får en dom, og så skal man efterfølgende have et forbedringsforløb eller en straksreaktion i UKN [Ungdomskriminalitetsnævnet]. Det har de ret svært ved at forstå. Der siger de, at det er en dobbeltstraf”.¹⁷⁹

Allerede af formålsbestemmelsen i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 1 fremgår både strafferetlige og socialretlige elementer. Det primære formål med lovens foranstaltninger er at forebygge kriminalitet. Dette skal ske ved brug af socialretlige indsatser, der tilrettelægges ud fra den unges bedste og bygger på den unges egne ressourcer og forhold.¹⁸⁰ I tillæg hertil skal det bemærkes, at oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet er baseret på den tankegang, at unge skal opleve, at

¹⁷⁶ Red Barnet m.fl., “Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet”, side 67

¹⁷⁷ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 42

¹⁷⁸ Bemærkninger til L84, 2018-19, side 26 og 35

¹⁷⁹ Red Barnet m.fl., “Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet”, side 23

¹⁸⁰ Institut for Menneskerettigheder, “Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv”, side 21

kriminelle handlinger har konsekvenser, hvilket netop er et strafferetligt hensyn.¹⁸¹ Den begåede kriminalitet bliver således det primære omdrejningspunkt for foranstaltningernes iværksættelse, hvilket understøttes af, at den unge netop er henvist på baggrund af kriminalitet. Det kan derfor betragtes som en naturlig følge heraf, at unge oplever, at foranstaltningerne fra Ungdomskriminalitetsnævnet er en tillægsstraf til dommen fra retten.

Herudover har sammensætningen af Ungdomskriminalitetsnævnet lighedstræk med det strafferetlige system. Ungdomskriminalitetsnævnet består som anført i afsnit 4.1 af tre medlemmer, herunder en dommer, en ansat fra politiet og en kommunalt ansat. Der er således repræsentanter fra både det strafferetlige system og det socialretlige system, men dog en overvægt af repræsentanter fra det strafferetlige system. Hverken den ansatte fra politiet eller dommeren har særlig børnefaglig indsigt, og det forekommer derfor naturligt, at disse har en mere strafferetlig tilgang til nævnsmødet. I tillæg hertil skal det bemærkes, at den unge allerede har været i kontakt med politiet i forbindelse med efterforskningen og med dommeren under retssagen. Når den unge ligeledes møder disse fagpersoner i Ungdomskriminalitetsnævnet, kan det naturligt bidrage til, at den unge har svært ved at skelne mellem, hvornår der er tale straf, og hvornår der er tale om en social indsats.

De fysiske rammer for nævnsmødet har endvidere lighedstræk med den strafferetlige proces. Dette skyldes, at nævnsmøderne afholdes i mødelokaler i byretten. Af rapporten fra Red Barnet fremgår det, at flere fagpersoner udtaler, at "de fysiske rammer for nævnsmøderne kunne være bedre". En sagsbehandler udtaler: "Det første de bliver mødt med, er retsbetjente, der beder dem aflevere telefon, nøgler, billeder og udsætter dem for en metaldetektor og en efterfølgende kropsvisitering, hvis detektoren bliver ved med at bippe". De fysiske rammer medfører således, at det kan være vanskeligt for den unge at adskille nævnsmødet fra retsmødet, og denne forvirring kan skabe utryghed hos den unge.¹⁸² Når de fysiske rammer således kan give den unge det indtryk, at denne skal igennem to retssager som følge af det samme forhold, kan det således forstærke den unges opfattelse af dobbeltstraf.

En af de foranstaltninger, som Ungdomskriminalitetsnævnet kan træffe afgørelse om, er straksreaktionen. Straksreaktionen kan som anført i afsnit 4.3.1 indebære, at den unge skal rydde op efter

¹⁸¹ Institut for Menneskerettigheder, "Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv", side 22

¹⁸² Red Barnet m.fl., "Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet", side 53-54

hærværk. Straksreaktionen kan således bestå i, at den unge skal udføre samfundsnyttigt arbejde. Denne foranstaltning minder derfor om samfundstjeneste, som er et vilkår til en betinget straf.¹⁸³ Dette udgør endnu et strafferetligt element i Ungdomskriminalitetsnævnets system. Det skal dog bemærkes, at straksreaktionen ikke udgør en straf, hvilket er anført i afsnit 4.3.1. Det har derfor som udgangspunkt ingen konsekvenser for den unge, hvis denne ikke overholder straksreaktionen. Dette taler imod, at foranstaltningen har en strafferetslignende karakter. Alligevel har den unges handlekommune mulighed for at hente og bringe den unge til det sted, hvor straksreaktionen skal gennemføres, eventuelt med bistand fra politiet.

7.3. Unge med diagnoser

Børn udgør en sårbar gruppe.¹⁸⁴ Ifølge Børnekonventionen hører unge under begrebet *børn*, hvorfor de ligeledes må betragtes som værende sårbare. Har den unge ligeledes en diagnose, kan der argumenteres for, at den unge er yderligere udfordret i forbindelse med behandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet. Spørgsmålet er derfor, om Ungdomskriminalitetsnævnet har tilstrækkelig kompetence til at håndtere unge med diagnoser.

Det skal indledningsvist bemærkes, at Ungdomskriminalitetsnævnet skal fastsætte alle foranstaltninger efter loven ud fra hensynet til den unges bedste, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 1, 2. pkt. Dette hensyn gælder ligeledes i sager, hvor den unge har en diagnose eller anden form for kognitiv eller psykisk funktionsnedsættelse.¹⁸⁵ Det skal desuden bemærkes, at det af en devaluering fra Justitsministeriet fra 2021 fremgår, at der fra en sagsgennemgang af 100 sager forelå en psykiatrisk diagnose i 29 af sagerne og en mistanke om en diagnose i yderligere 29 af sagerne.¹⁸⁶ Der er således et større omfang af sager om unge med diagnoser.

Der kan på den ene side argumenteres for, at Ungdomskriminalitetsnævnet har tilstrækkelig kompetence til at håndtere unge med diagnoser, og at hensynet til denne gruppe unges bedste varetages ved nævnsbehandlingen. Der kan som argument henvises til en devaluering fra Justitsministeriet, hvor der netop var særlig fokus på unge med nedsat psykisk funktionsevne og deres

¹⁸³ Red Barnet m.fl., "Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet", side 22

¹⁸⁴ Schultz m.fl., "Children's rights - The Convention on the Rights of the Child in Danish Law", side 153

¹⁸⁵ Institut for Menneskerettigheder, "Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv", side 30

¹⁸⁶ Justitsministeriet, "Nævnsmødet – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet", rapport, 2021, side 2 og 24 (herefter Justitsministeriet, "Nævnsmødet – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet")

deltagelse i møder i Ungdomskriminalitetsnævnet.¹⁸⁷ Justitsministeriet interviewede i den forbindelse nævnsmedlemmer og børnesagkyndige, hvoraf en stor del tilkendegav, at der efter deres opfattelse blev taget særlig højde for den unges nedsatte psykiske funktionsevne, herunder eksempelvis ved pauser eller kortere møder.¹⁸⁸ Som et andet argument kan der henvises til den lovændring, der trådte i kraft den 1. juli 2022.¹⁸⁹ Med denne lovændring blev § 36 a indsat i loven, hvorefter det er muligt at undtage unge med svært nedsat psykisk funktionsevne fra behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet, hvis kommunen indstiller hertil. Ifølge forarbejderne er lovændringen baseret på netop Justitsministeriets devalueringer af Ungdomskriminalitetsnævnet, som viste, at det ikke altid var formålstjenligt i forhold til den kriminalpræventive indsats, at unge med svært psykisk funktionsnedsættelse fik deres sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet, uanset at lovens materielle krav var opfyldt.¹⁹⁰

I den oprindelige lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet fra 2019 fandtes ingen særlige bestemmelser vedrørende unge med diagnoser. På trods heraf tog Ungdomskriminalitetsnævnet forholdsregler i forbindelse med mødet med den unge, således at den unge havde de bedst mulige rammer under nævnsmødet. Alligevel fandtes der et lovgivningsmæssigt behov for at kunne fritage visse unge med svære psykiske funktionsnedsættelser. Der blev således med § 36 a taget højde for, at visse unge med diagnoser ikke havde gavn af at få sin sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet. Ud fra disse tiltag ses det netop, at Ungdomskriminalitetsnævnet har en vis kompetence, og at der på sin vis tages hensyn til, hvad der er bedst for denne gruppe af unge.

Der kan på den anden side argumenteres for, at Ungdomskriminalitetsnævnet ikke har den fornødne kompetence til at håndtere unge med diagnoser, og at hensynet til denne gruppe unges bedste derfor ikke varetages i tilstrækkelig grad ved nævnsbehandlingen. Det kan som argument herfor anføres, at § 36 a kun omfatter unge med svære psykiske funktionsnedsættelser. Det er således kun en mindre del af de unge, der har psykiske funktionsnedsættelser, som er omfattet af bestemmelsen, og der er derfor tale om en snæver undtagelse. I rapporten fra Institut for Menneskerettigheder blev det bemærket, at lovændringen ville være en forbedring, men at undtagelsesbestemmelsen kun ville få begrænset praktisk betydning. Det blev desuden bemærket, at det ikke kun er unge med *svære*

¹⁸⁷ Justitsministeriet, "Nævnsmødet – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet", side 9

¹⁸⁸ Justitsministeriet, "Nævnsmødet – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet", side 56

¹⁸⁹ Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love

¹⁹⁰ Red Barnet m.fl., "Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet", side 21

funktionsnedsættelser, men også andre unge med funktionsnedsættelser, som kan opleve udfordringer i forbindelse med behandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet. Institut for Menneskerettigheder var af den opfattelse, at det vil stemme bedre overens med princippet om den unges bedste, at den unge med en psykisk funktionsnedsættelse kan undtages fra behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet i alle sager, hvad enten funktionsevnen er svært nedsat eller ej. Denne opfattelse var baseret på tanken om, at det ikke er formålstjenligt at behandle denne gruppe af unge i Ungdomskriminalitetsnævnet, da de ikke er kognitivt i stand til at forstå sagsprocessen, og at deltagelse i nævnsmødet kan belaste deres mentale helbred.¹⁹¹ Dette understøttes af rapporten fra Red Barnet. Det fremgår af udtalelser fra flere af de i rapporten interviewede unge *uden* diagnoser, at nævnsmødet var en overvældende og stressende oplevelse.¹⁹² Hvis unge uden diagnoser kan opleve nævnsmødet som en udfordring, kan det formodes, at det opleves som en større udfordring for unge med diagnoser, da de ofte er mere sårbare. Af devalueringen fra Justitsministeriet fremgår det, at færre unge med nedsat psykisk funktionsevne sammenlignet med øvrige unge har forståelse for formålet med nævnsmødet samt har sværere ved at være fysisk til stede, bevare koncentrationen og indgå i en dialog under mødet.¹⁹³ Dette understøttes ligeledes af følgende udtalelse fra en kommunal sagsbehandler: “(...) en stor del af de unge, der er derinde, (...) kommer med nogle diagnoser eller noget nedsat kognitiv funktion. Det gør det jo ret svært for dem at forstå, hvad det er, der bliver spurgt om. Det gavner jo ikke nødvendigvis deres sag. De kan jo faktisk komme til at sige noget, der er faktisk forkert (...)”.¹⁹⁴

Når undtagelsesbestemmelsen kun omfatter svære psykiske funktionsnedsættelser, kan der argumenteres, at retsstillingen forringes for visse unge med psykiske funktionsnedsættelser. I den tidligere nævnte devaluering fra Justitsministeriet bemærkede de interviewede nævnsmedlemmer og børnesagkyndige, at en psykiatrisk diagnose ikke nødvendigvis var ensbetydende med en nedsat psykisk funktionsevne, og at det derfor kunne være vanskeligt at afgrænse og definere gruppen af unge med nedsat psykisk funktionsevne.¹⁹⁵ Der er således en gruppe af unge med psykiske funktionsnedsættelser, som “falder ned mellem to stole”, da de ikke har en så nedsat psykisk funktionsevne, at de hører under anvendelsesområdet for § 36 a, men heller ikke har de samme forudsætninger som unge uden diagnoser i forbindelse med behandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet.

¹⁹¹ Institut for Menneskerettigheder, “Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv”, side 31-32

¹⁹² Red Barnet m.fl., “Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet”, side 55

¹⁹³ Justitsministeriet, “Nævnsmødet – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet”, side 54-55

¹⁹⁴ Red Barnet m.fl., “Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet”, side 61-62

¹⁹⁵ Justitsministeriet, “Nævnsmødet – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet”, side 2 og 4

Der er argumenter både for og imod, at Ungdomskriminalitetsnævnet har tilstrækkelig kompetence til at håndtere unge med diagnoser. Efter indførelsen af § 36 a kan den unge, der har svær psykisk funktionsnedsættelse, undgå behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet ved fysisk fremmøde, da det i så fald sker på skriftligt grundlag. I de sager, hvor den unge har en lettere psykisk funktionsnedsættelse, har Ungdomskriminalitetsnævnet mulighed for at tage visse forholdsregler, herunder eksempelvis at afkorte mødet, alt efter hvad der er bedst af hensyn til den enkelte unges udfordringer. Der er ligeledes argumenter både for og imod, at hensynet til den unges bedste tilgodeses med den nuværende retsstilling i § 36 a. Det kan konkluderes, at der er en svær balance mellem at sikre, at kun de unge, der har et reelt behov herfor, kan undtages fra behandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet, og at de unge, der besidder den mentale kapacitet hertil, skal henvises. Den nuværende udformning af bestemmelsen medfører dog, at det kun er den gruppe af unge, der har størst behov herfor som følge af den manglende mentale kapacitet, som kan undtages fra behandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet.

Det skal slutteligt bemærkes, at straffeloven indeholder en subjektiv straffrihedsgrund i § 16, stk. 2, hvorefter personer, der på gerningstiden var mentalt retarderede i lettere grad, ikke straffes, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. I forhold til den allerede analyserede afgørelse med j.nr. 23/40604 er det således bemærkelsesværdigt, at den unge er henvist til Ungdomskriminalitetsnævnet, og at retten ikke har fundet, at han er straffri i henhold til § 16, stk. 2, 1. led. Denne undren skyldes en formodning om, at den unge allerede på domstidspunktet havde det komplekse, svingende, sårbare og meget lave funktionsniveau, som Ungdomskriminalitetsnævnet vurderer, at han har. Det skal dog bemærkes, at det ikke har været muligt at fremsøge dommen. Det antages derfor, at den unge ikke er straffri, da der er tale om alvorlig kriminalitet i form af røveri, hvorfor retten antagelsesvist har fundet, at særlige omstændigheder har talt for, at han alligevel skulle pålægges straf.

Kapitel 8. Konklusion

Efter Børnekonventionen betragtes en person under 18 år som et barn. Den kriminelle lavalder i Danmark er dog 15 år, hvorfor unge som udgangspunkt behandles som voksne i strafferetlig henseende. Denne aldersgruppe befinder sig således i et krydsfelt mellem barn og voksen, hvorfor der skal ske en særlig afvejning mellem et strafferetligt og et socialretligt hensyn. Der skal derfor

ifølge EMRK og Børnekonventionen, som Danmark har ratificeret, tages visse særhensyn til unge, der har begået kriminalitet. Et af disse særhensyn er, at unge ikke kan idømmes fængsel på livstid, hvilket kommer til udtryk i straffelovens § 33, stk. 3. Ligeledes tages der hensyn i forbindelse med varetægtsfængsling af unge, da udgangspunktet for unge er varetægtssurrogat, jf. retsplejelovens § 765, og da der gælder andre tidsfrister for unge end for voksne, jf. § 786 a.

Endvidere varetages de særlige hensyn ved, at der findes særlige sanktionsformer, som kun kan anvendes over for unge.

En sanktionsform målrettet unge er ungdomskontrakten, jf. retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 2 og nr. 3, jf. § 723, stk. 1. Der kan herefter indgås en aftale mellem anklagemyndigheden og den unge om, at anklagemyndigheden afholder sig fra at retsforfølge den unge, hvis den unge afholder sig fra kriminalitet. Kontrakten kan kun anvendes over for unge, der har begået mindre alvorlig kriminalitet. Denne sanktion anvendes dog sjældent i nuværende praksis.

En anden særlig sanktionsform fremgår af straffelovens § 74 a. Herefter kan den unge idømmes en ungdomssanktion i forbindelse med personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, hvis det må anses for formålstjenstligt. Ungdomssanktionen omfatter en socialpædagogisk behandling og udgør et alternativ til en ubetinget fængselsstraf på op til 1 år. Landsretten udtaler i en af de analyserede domme, at grænsen kan rykkes op til 1 år og 6 måneder. Det fremgår dog af den øvrige analyserede retspraksis, at denne grænse i særlige tilfælde kan overskrides, således at den kan anvendes som alternativ til fængselsstraffe på helt op til 2 år og 6 måneder. Det kan således konkluderes, at grænsen ikke er fast, men beror på en konkret vurdering i den enkelte sag.

Der tages desuden særhensyn til unge i forbindelse med vurderingen af, hvorvidt en straf skal være betinget eller ubetinget. Af straffelovens § 82, stk. 1, nr. 1 fremgår det, at det ved sanktionsfastsættelsen skal anses som en formildende omstændighed, at den tiltalte er under 18 år. Af den analyserede retspraksis fremgår det, at den tiltalte unge alder endda kan veje tungere end kriminalitetens karakter. En dom over for en ung kan således blive betinget, selvom sagen vedrører personfarlig kriminalitet. I §§ 80-82 findes en række yderligere hensyn, som ikke kun gælder i forhold til unge, herunder at det skal anses som en formildende omstændighed, at den tiltalte ikke er tidligere

straffet. Dette hensyn ses i den analyserede retspraksis ligeledes at have betydning i forhold til den unge.

En yderligere sanktion, som gælder særligt for unge, fremgår af straffelovens § 57, nr. 10 og § 74 b. Herefter kan det fastsættes som et vilkår til en betinget straf eller som en tillægsforanstaltning til en ubetinget straf, at den unge henvises til Ungdomskriminalitetsnævnet og skal efterkomme en afgørelse efter lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet §§ 12-14. Hvis den unge har begået personfarlig kriminalitet, skal der som udgangspunkt ske henvisning. Af den analyserede retspraksis fremgår det, at der er undtagelser, men at der skal særdeles meget til, før udgangspunktet kan fraviges. Hvis den unge har begået anden alvorlig kriminalitet, skal der foreligge en særlig risiko for ny kriminalitet. Af den analyserede retspraksis fremgår det, at der skal foreligge tungtvejende omstændigheder, før en sådan risiko, især hvis den unge har gode, personlige forhold.

Henvisningen til Ungdomskriminalitetsnævnet sker som led i den strafferetlige proces, men nævnsbehandlingen udgør imidlertid ikke en strafferetlig proces. Ungdomskriminalitetsnævnet kan træffe afgørelse om forskellige foranstaltninger med et socialretligt sigte. Der kan træffes afgørelse om en straksreaktion, jf. lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet § 12, hvilket har et genoprettende sigte. Der kan desuden træffes afgørelse om et forbedringsforløb, jf. § 13, der omfatter en handleplan med en eller flere konkrete foranstaltninger, som den unge skal overholde. Som led i forbedringsforløbet kan der træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemmet, jf. § 14. Yderligere kan der træffes afgørelse om, at der ikke iværksættes foranstaltninger over for en ung med svært nedsat psykisk funktionsevne, jf. § 36 a. Af praksis fra Ungdomskriminalitetsnævnet fremgår det, at der lægges betydelig vægt på den enkelte unges sociale støttebehov. Selvom det socialretlige hensyn er afgørende for valg af foranstaltning, har kriminalitet alligevel en vis betydning i afgørelserne, hvilket kan indikere et straffende sigte.

Ungdomskriminalitetsnævnet har fået kritik for at have strafferetlige træk. Kritikken omfatter, at de retsgarantier, som gælder i strafferetten, ikke er sikret i forbindelse med §§ 12-13. Efter forarbejderne er den unges retsgarantier sikret i de mest indgribende sager, herunder § 14, men der kan argumenteres både for og imod, at retsgarantierne også bør gælde i §§ 12-13. Ydermere omfatter det, at den unge som følge af rammerne for nævnsrådet får opfattelsen af, at denne idømmes en dobbeltstraf. Dette har således en svækkende effekt på den unges retsstilling. Der har desuden været diskuteret, om

Ungdomskriminalitetsnævnet har kompetence til at håndtere unge med diagnoser. Det er blevet kritiseret af flere fagpersoner, at unge med diagnoser henvises til nævnsbehandling, da det ikke nødvendigvis gavner den unge. Siden indførelsen af § 36 a har det været muligt at undtage unge med svær psykisk funktionsnedsættelse. Bestemmelsen har dog i praksis et snævert anvendelsesområde, men dette tages der højde for, da der alligevel tages visse hensyn til de unge, der ikke hører under anvendelsesområdet for § 36 a.

Kapitel 9. Litteraturliste

9.1. Lovgivning

- Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, Børnekonventionen
- Lovbekendtgørelse nr. 138 af den 26. januar 2022, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, EMRK
- Lovbekendtgørelse nr. 1145 af den 5. november 2024, Straffeloven
- Lovbekendtgørelse nr. 1160 af den 5. november 2024, Retsplejeloven
- Lov nr. 1705 af den 27. december 2019, Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet
- Lov nr. 897 af 21. juni 2022, Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love

9.2. Lovforarbejder

- Betænkning nr. 1508, ”Indsatsen mod ungdomskriminalitet”, Justitsministeriet, 2009
- Betænkning nr. 1545, ”Straffelovrådets betænkning om samfundstjeneste mv.”, Justitsministeriet, 2014
- Lovforslag som fremsat nr. 50, ”Forslag til Lov om ændring af straffeloven og lov om fuldbyrdelse af straf m.v.”, Folketingstidende 2014-15, Tillæg A (bemærkninger til lovforslaget)
- Lovforslag som fremsat nr. 84, ”Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet”, Folketingstidende 2018-19, Tillæg A (bemærkninger til lovforslag)
- Lovforslag som fremsat nr. 164, ”Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser”, Folketingstidende 2009-10, Tillæg A (bemærkninger til lovforslaget)

9.3. Praksis

Retspraksis

- TfK 2020.70
- TfK 2022.313
- TfK 2021.3136
- TfK 2020.505

- Dom af 11. juni 2024 ved Retten i Randers / dom af den 5. december 2024 ved Vestre Landsret
- TfK 2023.332
- TfK 2018.617
- TfK 2018.330
- TfK 2019.1397
- TfK 2022.419
- TfK 2021.798

Praksis fra Ungdomskriminalitetsnævnet

- J.nr. 23/35876
- J.nr. 23/09949
- J.nr. 23/15528
- J.nr. 23/45181
- J.nr. 23/16579
- J.nr. 23/42961
- J.nr. 23/08323
- J.nr. 23/40604
- J.nr. 23/15558

9.4. Litteratur

- *Baumbach, Trine m.fl.*, "Strafferettens almindelige del – Det strafferetlige ansvar", 2. udgave, Djøf Forlag, 2022
- *Elholm, Thomas m.fl.*, "Kommenteret straffelov – Almindelig del", 12. udgave, Djøf Forlag, 2023
- *Evald, Jens*, "Juridisk teori, metode og videnskab", 3. udgave, Djøf Forlag, 2024
- *Holst, Nicolaj Sivan m.fl.*, "Ungdomskriminalitetsloven med kommentarer", 1. udgave, Karnov Group Denmark, 2024
- *Madsen, Lasse Lund m.fl.*, "Strafferet 2 – Sanktionerne", 5. udgave, Djøf Forlag, 2024
- *Munk-Hansen, Carsten*, "Den juridiske løsning", 2. udgave, Djøf Forlag, 2021
- *Munk-Hansen, Carsten*, "Retsvidenskabsteori", 3. udgave, Djøf Forlag, 2022
- *Schultz, Trine m.fl.*, "Children's rights – The Convention on the Rights of the Child in Danish Law", 1. udgave, Djøf Forlag, 2020

9.5. Øvrige kilder

- Advokathuset Eegholm, "Uskyldsformodningen"
<https://adv-eegholm.dk/2022/09/14/uskyldsformodningen/>
- Advokatrådets Bemærkninger til udkast til forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, høringssvar, 2018
<https://www.advokatsamfundet.dk/media/gupfxyy3/2018-2219-hoeringssvar-til-justitsministeriet.pdf>
- Anklagemyndighedens vidensbase, "Behandlingen af sager mod unge lovovertrædere", 2025
<https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/fcb4c07e-933a-462d-a67e-8956ce1939ae?showExact=true#i97711f543>
(sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Børneadvokaten, "Hvad er ungdomskriminalitet?"
<https://www.boerneadvokaten.com/sagsomraader/ungdomskriminalitet/hvad-er-ungdomskriminalitet/> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Børnekomitéen, "General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)", 2013
https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf
- Børnerådet, "Fakta om Børnekonventionen"
<https://www.boerneraadet.dk/vi-arbejder-for/boernekonventionen/> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Danmarks Nationalleksikon, "ungdomskriminalitet", 2015
<https://lex.dk/ungdomskriminalitet> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Dommerforeningen, Bemærkninger til udkast til forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, høringssvar, 2018
<https://www.dommerforeningen.dk/media/74720/hoeringssvar-vedr-ungdomskriminalitet.pdf>
- Faktalink, "Ungdomskriminalitet", 2018
<https://faktalink.dk/emner/ungdomskriminalitet#introduktion> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Institut for Menneskerettigheder, "Den Europæiske Menneskerettighedskonvention"
<https://menneskeret.dk/om-os/menneskerettigheder/menneskerettigheder-eu/europaeiske-menneskerettighedskonvention> (sidst besøgt den 11. maj 2025)

- Institut for Menneskerettigheder, "Ungdomskriminalitetsnævnet i et menneskeretligt perspektiv", rapport, 2022
https://menneskeret.dk/files/media/document/Ungdomskriminalitetsn%C3%A6vnet_juni2022_accessible.pdf (sidst besøgt den 12. maj 2025)
- Justitsministeriet, "Kommenteret oversigt over høringssvar om forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet", 2018
<https://www.ft.dk/samling/20181/lovforslag/184/bilag/1/1959353/index.htm>
- Justitsministeriet, "Notat om Danmarks internationale forpligtelser på udlændinge- og statsborgerretsområdet", 2012
<https://www.ft.dk/samling/20111/almde1/uui/bilag/88/1090348.pdf>
- Justitsministeriet, "Ny rapport viser fald i ungdomskriminaliteten", 2022
<https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/ny-rapport-viser-fald-i-ungdomskriminaliteten/> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Justitsministeriet, "Nævnsmødet – En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet", rapport, 2021
<https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/05/Naevnsmoedet-En-devaluering-af-Ungdomskriminalitetsnaevnet.pdf> (sidst besøgt den 12. maj 2025)
- Justitsministeriet, "Spørgsmål nr. 18 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (L 84)", 2018
<https://www.eu.dk/samling/20181/lovforslag/184/spm/18/svar/1532616/1973695.pdf>
- Justitsministeriet, "Spørgsmål nr. 393 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg", 2018
<https://www.ft.dk/samling/20171/almde1/reu/spm/393/svar/1467256/1859562.pdf>
- Justitsministeriet, "Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2014-2023", 2024
<https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2024/08/Udvikling-i-boerne-og-ungdomskriminalitet-2014-2023.pdf> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Justitsministeriet m.fl., "Ungdomskontrakter – et inspirationshæfte om anvendelse af sanktionsformen over for 15-17 årige lovovertrædere", 2001
<https://www.sbst.dk/media/13269/Ungdomskontrakter.pdf> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Kromann Advokatfirma, "Hvordan er reglerne, når en person under 18 år begår en strafbar handling?"
<https://www.advokatkromann.dk/brevkassen/strafferet/hvordan-er-reglerne-naar-en-person-under-18-aar-begaar-en-strafbar-handling/> (sidst besøgt den 11. maj 2025)

- Legal Desk, "Den kriminelle lavalder", 2022
<https://www.legaldesk.dk/privat/strafferet/den-kriminelle-lavalder> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Red Barnet m.fl., "Børn og unges retssikkerhed i Ungdomskriminalitetsnævnet", rapport, 2023
<https://justitia-int.org/wp-content/uploads/2023/05/Rapport-Boern-og-Unges-Retssikkerhed-og-Ungdomskriminalitet.pdf> (sidst besøgt den 12. maj 2025)
- Socialforskningsinstituttet, "Ungdomssanktionen på vej", 2003
<https://www.vive.dk/media/pure/6070/340807> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Ungdomskriminalitetsnævnet, "Om Ungdomskriminalitetsnævnet", 2024
<https://www.domstol.dk/ungdomskriminalitetsnaevnet/om-ungdomskriminalitetsnaevnet/> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Ungdomskriminalitetsnævnet, "Dit sagsforløb", 2024
<https://www.domstol.dk/ungdomskriminalitetsnaevnet/dit-sagsforloeb/> (sidst besøgt den 11. maj 2025)
- Unicef, "FN's Børnekonvention"
https://www.unicef.dk/vores-arbejde/boernekonventionen/?srsltid=AfmBOoqdbor8Qy27WOfAtiRyNrfbwMYl6ePBmE-eqyZs_1tUHVj034kR (sidst besøgt den 11. maj 2025)

9.6. Bilag

- Bilag 1: Antal anslag
- Bilag 2: Praksisoversigt fra 2023 fra Ungdomskriminalitetsnævnet
- Bilag 3: Samarbejdsaftale
- Bilag 4: Procesafsnit